

MINISTERSTWO GOSPODARKI I PRACY

DEPARTAMENT TURYSTYKI

INFORMACJA

**o stanie realizacji w roku 2003 zadań
zapisanych w dokumencie rządowym
„Strategia rozwoju turystyki w latach 2001 -
2006. Rządowy program wsparcia rozwoju
turystyki w latach 2001 – 2006”**

**Dokument przyjęty
przez Radę Ministrów**

Warszawa, listopad 2004 r.

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp	str.	3
II.	Informacja szczegółowa o stanie realizacji w roku 2003 zadań zapisanych w <i>Strategii rozwoju turystyki... Rządowym programie wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 - 2006</i>	str.	4-40
III.	Nakłady poniesione na realizację zadań w roku 2003	str.	41-49
IV.	Ocena podstawowych mierników realizacji celów <i>Strategii... Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki...</i>	str.	50-53

I. Wstęp

Minął kolejny, trzeci już rok realizacji zadań wynikających ze „Strategii rozwoju turystyki w latach 2001 - 2006. Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 - 2006”, dokumentu przyjętego przez Radę Ministrów w kwietniu 2001r. i zmodyfikowanego we wrześniu 2002 r. Po przyjęciu przez Radę Ministrów także informacji o wykonaniu zadań z niego wynikających w roku 2001, a następnie w roku 2002, obecnie prezentowane są wyniki osiągnięte w roku 2003.

Celem głównym realizacji *Strategii...* jest poprawa konkurencyjności polskiej oferty turystycznej na rynku międzynarodowym i krajowym.

Niniejsze opracowanie stanowi kompleksowy zestaw informacji rozliczeniowych, otrzymanych od poszczególnych wykonawców *Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki...*, w którym odpowiedzialność za każde zadanie przypisana jest według właściwości ministrom, kierownikom urzędów centralnych oraz wojewodom, a ich wykonanie ma dokładnie określone terminy i źródła finansowania.

Szereg informacji pozyskano też od określonych w *Rządowym programie wsparcia...* podmiotów współpracujących przy realizacji konkretnych zadań. Na szczególne podkreślenie zasługuje rosnące z roku na rok zaangażowanie marszałków w realizację *Strategii...* Jak się wydaje, wynika to także z aktywnego przygotowywania się regionów do absorpcji funduszy strukturalnych.

Ocenia się także, że materiały sprawozdawcze za rok 2003 otrzymane z urzędów wojewódzkich i marszałkowskich są bardziej analityczne niż w latach ubiegłych, co wskazuje na bardziej pogłębioną obserwację zjawisk zachodzących w regionach.

Z zadowoleniem odnotowuje się również rosnącą konsolidację wykonawców i współwykonawców wokół zadań wynikających z *Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006*.

Informacja szczegółowa o wykonaniu w roku 2003 jednostkowych zadań prezentowana jest w układzie adekwatnym do struktury budowy *Rządowego programu wsparcia...*, a więc według grup zadań na rzecz:

- wzrostu nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego,
- wzrostu konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i na rynku krajowym,
- rozwoju nowoczesnych technologii, badań i narzędzi wspierających zarządzanie.

Analogicznie wykazane są także nakłady finansowe poniesione na realizację tych zadań.

W końcowej części opracowania dokonana jest ocena realizacji celów *Strategii...* na podstawie przyjętego przez Radę Ministrów ustalenia, według którego podstawowym miernikiem realizacji celów jest utrzymanie wybranych wskaźników, charakteryzujących gospodarkę turystyczną, na prognozowanym w *Strategii...* na dany rok poziomie.

II. Informacja szczegółowa o stanie realizacji w roku 2003 zadań zapisanych w *Strategii rozwoju turystyki... Rządowym programie wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 - 2006*

I. Wzrost nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego.

1.1. Rozwój turystyki w strategiach władz lokalnych – wsparcie regionów o szczególnych predyspozycjach dla rozwoju oferty turystycznej.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, jako realizator zadania, wsparło w roku 2003 regiony o szczególnych predyspozycjach dla rozwoju oferty turystycznej poprzez dofinansowanie między innymi następujących opracowań:

- „Programu rozwoju turystyki w Województwie Dolnośląskim”,
- „Strategii i programu operacyjnego rozwoju produktu oraz markowej infrastruktury turystycznej – Szlak Zielona Odra”,
- „Strategii rozwoju turystyki żeglarskiej poprzez stworzenie sieci portów żeglarsko - ratowniczych na obszarze Wielkich Jezior Mazurskich”,
- „Programu budowy krajowego produktu markowego – turystyki uzdrowiskowej”,
- „Analizy stanu możliwości powstania pól golfowych w Województwie Zachodniopomorskim”.

Celem opracowań było określenie potencjalnych możliwości, które mogą przyczynić się do wzrostu przyjazdu turystów, zwiększenia zatrudnienia w branży turystycznej, wymiernych korzyści ekonomicznych dla regionu. Wykonawcy tych zadań, to m.in.: Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP, Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna, Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A. (PART S.A).

Ponadto, w roku 2003 władze samorządowe z własnych środków przygotowywały strategie rozwoju poszczególnych regionów, kompleksowe projekty, biznes plany, audyty itp. Dla przykładu **Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A.** zrealizowała na bezpośrednie zlecenie samorządów:

- Ekspertyzę pt. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju turystyki w Województwie Pomorskim”,
- Studium wykonalności dla terenów rekreacyjnych „Miłosna”, z określeniem produktów turystycznych,
- Audyt turystyczny dla: Międzyrzecza Podlaskiego, Miasta i Gminy Olkusz.

Na uwagę zasługuje zwłaszcza zaobserwowana w roku 2003 zwiększona w porównaniu do lat ubiegłych liczba opracowań, co jest wynikiem przygotowywania się regionów do pozyskiwania funduszy strukturalnych na rozwój turystyki. Tylko w Województwie Kujawsko - Pomorskim takie powiaty jak: Brodnicki, Golubsko - Dobrzyński, Włocławski i Żniński oraz gminy Osie i Koronowo z własnej inicjatywy przygotowały i opracowały strategie rozwoju turystyki, w których nakreśliły cele i zadania do realizacji w zakresie turystyki na najbliższe lata.

1.2. Realizacja przedsięwzięć określonych w strategiach wojewódzkich i lokalnych.

B. Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, jako minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, wspierał w ramach kontraktów wojewódzkich przedsięwzięcia określone w strategiach wojewódzkich i lokalnych. **Wojewodowie** szczególnie nacisk kładli w roku 2003 na rewaloryzację obiektów zabytkowych, modernizację dróg oraz ich oznakowanie, czego wyrazem jest między innymi:

- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 216 Reda – Władysławowo – Hel,
- utworzenie jednolitego systemu tablic przy atrakcjach turystycznych Dolnego Śląska,
- uruchomienie powiatowej trasy rowerowej w Powiecie Stalowolskim.

Z zadowoleniem należy stwierdzić stały wzrost w ostatnich latach zainteresowania w województwach infrastrukturą turystyczną. Znajduje to wyraz w zadaniach zapisanych w strategiach regionalnych i lokalnych, takich jak budowa obiektów noclegowych oraz gastronomicznych, służących aktywnym formom wypoczynku itp.

W **Urzędach Marszałkowskich** realizując promocję turystyczną regionów:

- brano udział w znaczących targach turystycznych w kraju i za granicą, m.in. w Poznaniu, Warszawie, Berlinie, Utrechcie, Goeteborgu,
- organizowano podróże studyjne (np. w Województwie Pomorskim dla 37 dziennikarzy z 11. krajów, dla korespondentów zagranicznych akredytowanych przy Unii Europejskiej na Warmię i Mazury),
- wydrukowano między innymi publikacje: „Atrakcje turystyczne Województwa Wielkopolskiego”, „Mazowsze - turystyka weekendowa”, „Katalog bazy noclegowej w Województwie Zachodniopomorskim”.

Przedsięwzięcia określone w strategiach wojewódzkich i lokalnych wspierane były również z funduszy przedakcesyjnych Phare, z dotacji i małych grantów Unii Europejskiej, czego przykładami mogą być następujące zadania:

- „Internetowy system informacji turystycznej Województwa Zachodniopomorskiego” - w ramach dotacji z Funduszu Projektów Infrastruktury Około-biznesowej Phare CBC,
- „Remont ścieżki pieszo - rowerowej łączącej Lwówek Śląski z miejscowością Pławna Dolna, gm. Lubomierz” - w ramach dotacji z Funduszu Projektów Infrastruktury Około-biznesowej Phare CBC,
- „Rozwój turystyki w Busku Zdroju” - w ramach Phare 2001 SSG,
- „Rozwój turystyki w Sandomierzu” - w ramach Phare 2001 SSG,
- „Rozwój turystyki w Województwie Świętokrzyskim” - w ramach Phare 2002 SSG,
- „Rozwój turystyki w Podgórzynie” - w ramach Phare 2002 SSG.

1.3. Rozwój infrastruktury turystycznej dla obszarów chronionych.

1.3.1. Realizacja działań na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej w parkach narodowych i w leśnych kompleksach promocyjnych w zakresie działalności statutowej i projektów pomocowych.

Ministerstwo Środowiska, jako wykonawca zadania, sfinansowało w roku 2003:

- opracowanie graficzne, przygotowanie do druku i druk dwóch broszur: “Regionalne programy operacyjne polityki leśnej państwa” (“Regional Operational Programs of the State Forest Policy”) oraz “Wspólnota leśna uprawnionych ośmiu wsi w Witowie” (“Forest Community of eight entitled villages in Witów region”),
- zaprojektowanie i wykonanie wystawy “Parki Narodowe w Polsce” („National Parks in Poland”), która odbyła się w dniach 23 sierpnia – 31 października 2003r. w Narodowym Ogrodzie Botanicznym Belgii pod Brukselą,

- prezentację parków narodowych w ramach centralnych obchodów „Dnia Ziemi 2003”, podczas finału 27 kwietnia 2003 r. w Warszawie na Polach Mokotowskich.

Ponadto, Ministerstwo dofinansowało zorganizowanie i przeprowadzenie kursu dla animatorów działań społecznych pt “Edukacja europejska, a praktyczne metody ochrony dziedzictwa przyrodniczo - kulturowego”, który miał miejsce od 30 lipca do 3 sierpnia 2003 r. w Pienińskim Parku Narodowym.

Z informacji **Krajowego Zarządu Parków Narodowych** wynika, iż parki narodowe poświęcają dużo uwagi sprawom związanym z ich udostępnianiem turystycznym i podejmują w tym zakresie wiele inicjatyw oraz działań. W roku 2003 realizowano zadania zarówno inwestycyjne jak i promocyjno - wydawnicze. Należały do nich:

- wykonywanie tablic informacyjnych,
- budowa i remonty wież i podestów widokowych, zadaszeń, schronów turystycznych, bram wjazdowych,
- budowa i konserwacja ścieżek edukacyjnych, kładek i szlaków turystycznych,
- budowa parkingów,
- znakowanie szlaków turystycznych,
- zabezpieczanie miejsc szczególnie niebezpiecznych,
- utrzymywanie czystości na terenie parków, w tym na polach namiotowych i parkingach,
- wydawanie albumów, przewodników, folderów, plakatów, czasopism, kalendarzy, ulotek informacyjnych,
- urządzanie wystaw,
- uczestnictwo w promocjach regionu, na którym położony jest park narodowy,
- wyposażanie i prowadzenie centrów informacji turystycznej.

Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych poinformowała, iż zakres prac w 13. Leśnych Kompleksach Promocyjnych obejmował w roku 2003 między innymi:

- budowę, modernizację i remonty obiektów turystycznych,
- wyposażenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych, izb leśnych,
- porządkowanie i utrzymanie miejsc turystycznych.

W Województwie Świętokrzyskim realizowany jest projekt w ramach Phare 2001r. p.t. „Rozwój Świętokrzyskiego Parku Narodowego”. Celem bezpośrednim projektu jest stworzenie warunków do intensyfikacji wykorzystania walorów środowiska i walorów przyrodniczych w obrębie Parku Narodowego, zwiększenie wzrostu gospodarczego poprzez budowę zbiorników małej retencji, poprawa jakości wód w rzekach i poziom w zbiornikach retencyjnych. Potrzeba realizacji projektu wynika z konieczności wsparcia regionu położonego na obszarze o unikalnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i turystycznych.

Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A. opracowała na zlecenie Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju i Bezpieczeństwa Wielkich Jezior Mazurskich dokument pt. „Audyty wybranych przedsięwzięć inwestycyjnych”, prezentujący założenia do rozwoju inwestycji turystycznych na wybranych obszarach Wielkich Jezior Mazurskich. Celem głównym realizacji audytu było zebranie informacji na temat poszczególnych projektów, wstępna ocena zaawansowania prac oraz planowanych kierunków działania, zebranie informacji na temat otoczenia zewnętrznego i nakreślenie kierunku realizacji poszczególnych projektów. Jednym z głównych założeń wynikających z wdrożenia projektu będzie budowa oraz integracja obiektów turystycznych, podmiotów gospodarczych, a także władz gminnych na rzecz tworzenia prawidłowo zagospodarowanych terenów oraz koncentracja prac i kapitału na wybranych obszarach.

1.3.2. Opracowanie systemu ułatwień i wzorcowych rozwiązań dla rozwoju proekologicznej infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych i ich otulin.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej przygotowało, jako wykonawca zadania, opracowanie pt. „System ułatwień i wzorcowych rozwiązań dla rozwoju proekologicznej infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych i ich otulinach”. Jego celem jest dostosowanie nowych inwestycji do standardów europejskich uwzględniających zrównoważony rozwój, wskazanie różnorodnych modeli i przykładów inwestycji turystycznych obserwowanych w Polsce i na świecie, które nie szkodzą przyrodzie, a często poprawiają nawet jej stan.

Opracowanie skierowane jest do podmiotów życia publicznego, które są i powinny być zainteresowane racjonalnym gospodarowaniem zasobami środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. W sposób szczególny kierowane jest do inwestorów, którzy planują inwestycje na obszarach chronionych lub ich otulinach, jak też do wydziałów architektury i budownictwa lub inspektoratów ochrony środowiska, które za zadanie mają opiniowanie i kontrolowanie procesu inwestycyjnego.

Infrastruktura proekologiczna w ujęciu tego opracowania, to infrastruktura turystyczna przyjazna środowisku i promująca to środowisko. Wskazuje sposoby finansowania inwestycji „przyjaznych środowisku” ze źródeł krajowych i zewnętrznych, głównie funduszy Unii Europejskiej.

Opracowanie wykonane zostało na zlecenie b. Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej przez Polską Agencję Rozwoju Turystyki S.A. Zostanie upowszechnione po uwzględnieniu uwag Ministerstwa Środowiska.

Urzędy Marszałkowskie, jako współwykonawcy zadania, kontynuowały w roku 2003 działania zmierzające przede wszystkim do:

- rozwiązania problemu gospodarowania odpadami i poprawy stanu środowiska przyrodniczego,
- zagospodarowania rekreacyjnego terenów leśnych,
- promocji świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Wymiernymi przykładami tego typu przedsięwzięć mogą być:

- wdrożenie i funkcjonowanie w Województwie Mazowieckim projektu systemu racjonalnej gospodarki odpadami, opartej na selektywnej zbiórce odpadów „u źródła”,
- modernizacja i rozbudowa komunalnych oczyszczalni ścieków w turystycznych miastach Województwa Kujawsko - Pomorskiego, takich jak: Brodnica, Tuchola, Mogilno i Więcbork,
- przebudowa systemów grzewczych z węglowych na olejowe między innymi w Przedsiębiorstwie „Uzdrowisko Ciechocinek” i w Pałacu Lubostroń,
- realizacja koncepcji „Wyspiarskiej sieci szlaków turystycznych” w ramach prac nad opracowaniem „Strategii rozwoju miasta Świnoujście”,
- opracowanie strategii systemu szlaków turystycznych na Pojezierzu Drawskim „Cztery pory roku na Drawie”,
- stworzenie aplikacji „Turystyczne udostępnienie i zagospodarowanie najciekawszych terenów leśnych RDLP Szczecin w latach 2005 - 2007”,
- wytyczenie i oznakowanie Małopolskiego Szlaku Papieskiego,
- modernizacja, rozbudowa i wyposażenie Harcerskiego Centrum Edukacji Ekologicznej w Funce i Regionalnego Centrum Ekologicznego w Przysieku.

Urzędy Marszałkowskie uczestniczyły także w tworzeniu sieci szlaków turystycznych na rzecz rozwoju turystyki aktywnej i ekologicznej.

Urzędy Wojewódzkie, jako współwykonawcy zadania, kontynuowały działania z ubiegłych lat konserwując stworzone leśne ścieżki dydaktyczne, uzupełniając urządzenie leśnych parkingów, wykonując tablice informacyjne przy szlakach edukacyjnych.

W roku 2003 dofinansowano między innymi następujące zadania z zakresu modernizacji i odtworzenia infrastruktury turystycznej:

- wykonano urządzenia dydaktyczno - rekreacyjne na i w otoczeniu Góry Birów w ramach realizacji projektu pod nazwą „Szlak Warowni Ogrodzienieckich”,
- wykonano tablice informacyjne w Mazowieckim, Chojnowskim i Brudzeńskim Parku Krajobrazowym,
- przygotowano rowerowe ścieżki przyrodnicze w Nadbużańskim Parku Krajobrazowym,
- oznakowano nowe punkty widokowe, doposażono „zielone szkoły” i sale dydaktyczne,
- w ramach IV edycji „Lato w Parkach” zorganizowano w Województwie Kujawsko - Pomorskim cykl imprez plenerowo - edukacyjnych, promujących cenne walory przyrodnicze i historyczno-kulturowe obszarów chronionych,
- przygotowano wykonanie punktu dydaktyczno - edukacyjnego na przełęczy „Salmopol” Parku Krajobrazowego „Beskidu Śląskiego”.

1.4. Uwzględnienie zadań związanych z przystosowaniem zabytków dla potrzeb turystyki w działaniach podejmowanych przez Ministra Kultury i Służbę Ochrony Zabytków.

Z informacji **Ministerstwa Kultury** oraz **Służb Ochrony Zabytków** wynika, iż w roku 2003 realizowano w szerokim zakresie zadania związane z przystosowaniem zabytków dla potrzeb turystyki. Podejmowano prace mające na celu rewaloryzację zabytków, konserwację zachowanej substancji zabytkowej, adaptację zabytków na cele hotelarskie, gastronomiczne, muzealne, oznakowanie oraz oświetlenie zabytków, a także opracowanie dokumentacji inwentaryzacyjnej i konserwatorskiej.

Przykładem tych prac mogą być następujące zadania, wykonane w roku 2003:

- prace remontowo - adaptacyjne zespołu pałacowo - parkowego w Sieniawie wraz z zapleczem gospodarczym z przeznaczeniem na cele hotelowo-wypoczynkowe,
- realizacja kompleksowego programu rewaloryzacji bielskiej starówki, w celu jej rewitalizacji oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej starego miasta,
- badania archeologiczne w celu uczytelnienia i udostępnienia turystycznego relikwów Zamku w Narzymiu,
- oznakowanie zabytków w mieście i gminie Ostrów Wielkopolski, gminie Raszków,
- iluminacja/oświetlenie zabytków np. w Goleniowie - kościoła farnego, w Kamieniu Pomorskim – zabudowy średniowiecznej,
- adaptacja piwnic budynku na kawiarnię w Tarnowskich Górach,
- odkrzewienie i częściowe zabezpieczenie korony murów Zamku „Wołek” w Kobiernicach.

Służby Ochrony Zabytków uczestniczyły także w:

- opracowywaniu szeregu studiów uwarunkowań i planów zagospodarowania przestrzennego (np. gmin: Kodeń, Dębowa Kłoda, Terespol),
- spisów z zaznaczeniem obiektów najatrakcyjniejszych dla ruchu turystycznego (np. w czterech powiatach, tj. kolskim, konińskim, grodzkim i tureckim do

opracowywanego przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu studium pt. „Rekreacja, turystyka i obszary problemowe w rejonie Konina”),

- przygotowywaniu licznych programów (np. „Zabrze miasto turystyki przemysłowej”),
- debatach (np. na temat wyboru obiektów mających współtworzyć szlak edukacyjno - turystyczny na terenie miasta Lublina „Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej”).

1.5. Realizacja przedsięwzięć mających na celu promocję obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego.

Ministerstwo Kultury wraz ze **Służbami Ochrony Zabytków** realizowało w roku 2003 różnorodne formy promocji obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego, których rodzaj i zakres dostosowany był odpowiednio do specyfiki zadania. Wśród wielu przedsięwzięć należy wymienić dla przykładu:

- Dofinansowanie wydawnictw, w tym:
 - ✓ „Atlasu dawnej architektury ulic i pałaców Warszawy” (t.IX),
 - ✓ informatora „Bierzwnik. Kościół i klasztor cysterski”,
 - ✓ publikacji „Nekropolie – Kirkuty – Cmentarze”,
 - ✓ wydawnictwa promującego Podlasie i jego zabytki,
 - ✓ publikacji: „Dwory i pałace okolic Nowej Soli” oraz „Archeologii Środkowego Nadodrza” (t.3),
 - ✓ 12. numerów miesięcznika „Spotkania z zabytkami.
- Dofinansowanie warsztatów, konferencji, zjazdów, pokazów, wycieczek, np.:
 - ✓ „Międzynarodowej Konferencji „Sieć Miast Dziedzictwa Europejskiego”,
 - ✓ „Międzynarodowych Warsztatów Historycznego Ciesielstwa”,
 - ✓ cyklu wycieczek tematycznych po Sandomierzu i regionie sandomierskim, popularyzujących ochronę i konserwację dziedzictwa kulturowego w ramach corocznego programu „Cudze chwalicie, swojego nie znacie”,
 - ✓ 5 - dniowego pokazu starożytnej metalurgii żelaza (pełnego cyklu uzyskiwania metalu) z pieców dymarskich, połączonego z pokazami życia codziennego i rzemiosł dawnych w ramach imprezy pt. „Żelazne Korzenie”.
- Dofinansowanie lub udział w innych formach promocji, takich jak:
 - ✓ realizacja 12. programów 25. minutowych, poświęconych największym odkryciom archeologicznym na terenie województwa śląskiego,
 - ✓ prezentacja zabytków ziemi tarnogórskiej w filmie TVP „Świerklaniec – miejsce na mapie”,
 - ✓ finansowe wsparcie konserwacji i utrzymania obiektu oraz udział w wypracowywaniu programu promocji turystycznej unikatowego w Europie zabytkowego zespołu XVIII - wiecznej walcowni i gwoździarni w Maleńcu, gm. Ruda Maleniecka.

Polska Organizacja Turystyczna (POT) w ramach przedsięwzięć mających na celu promocję obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego zrealizowała w roku 2003:

- folder promocyjny „Polska - miasta i dziedzictwo kulturowe” (dziewięć wersji językowych w łącznym nakładzie 250 tys. egz.),
- „Kalendarz imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych na 2004 rok” (sześć wersji językowych w łącznym nakładzie 20 tys. egzemplarzy, kalendarz nagrano też na płyty CD - Rom oraz zamieszczono w Internecie),
- film promocyjny „Polska – spotkania z kulturą”.

Należy odnotować też szereg innych działań POT, jak chociażby:

- zamieszczanie w mediach reklam promujących turystykę kulturową w Polsce, między innymi poprzez POIT w Sztokholmie (na kanale Eurosport), POIT w Brukseli

(w programie RTL – Luksemburg), POIT w Berlinie (3 - krotna emisja filmu na kanale OKB - TV Berlin na temat historii i kultury polskich miast oraz tradycji narodowych),

- przygotowanie wraz z narodowymi organizacjami turystycznymi Krajów Grupy Wyszehradzkiej wspólnego produktu turystycznego, obejmującego historyczne miasta i stolice, obiekty dziedzictwa kulturowego UNESCO. Produkty te zostały zaprezentowane w specjalnie wydanej folderze, w filmie promocyjnym oraz na wspólnej stronie internetowej,
- zorganizowanie przez POIT w Rzymie trwającą 12 dni (2 - 14.10.2003 r.) ekspozycję promocyjną z okazji imprezy promującej polską kulturę „Corso Polonia”, przygotowanej przez Instytut Polski w centrum Rzymu na Forum Romanum (szacuje się, że ekspozycję odwiedziło ok. 150 tys. osób),
- wprowadzenie do katalogów wielu touroperatorów na rynkach, na których działają POIT-y, polską ofertę turystyczną (turystyka kulturowa, zamki, perły Bałtyku, Gdańsk, Malbork, sanktuaria, Światowe Dziedzictwo UNESCO, Wrocław, Lublin, Zamość, Kalwaria Zebrzydowska, Warszawa, Poznań, Kraków, Zakopane, Mazury, Toruń),
- utrzymywanie na rynku francuskim współpracy ze stowarzyszeniami kulturalnymi i polonijnymi na rzecz promocji Polski.

Również **Urzędy Marszałkowskie** podejmowały szereg działań związanych z promocją obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego. Dla przykładu:

- pozyskano wsparcie z funduszu Phare CBC w Województwie Zachodniopomorskim na opracowanie koncepcji rozwoju szlaku turystycznego „Szlak Wypraw Misyjnych Biskupa Ottona z Bambergu”,
 - dokonano identyfikacji i opisu szlaków Województwa Zachodniopomorskiego: hanzeatyckich kupców, cysterskiego, templariuszy, joannitów,
 - stworzono szlaki tematyczne w Województwie Małopolskim: „Młyny Doliny Szreniawy” i „Szlak cmentarzy wojskowych z I Wojny Światowej”,
 - uruchomiono Turystyczny Szlak Romański obejmujący miejscowości: Mogilno, Strzelno, Kościelec Kujawski, Inowrocław i Kruszwicę z ich sakralnymi budowlami romańskimi,
 - wytyczono szlak turystyczny „Śladami mennonitów po Żuławach Gdańskich”,
- a także wydano nowe materiały promocyjne dotyczące turystyki kulturowej:
- „Boże Narodzenie na Mazowszu”,
 - „Chopin na Mazowszu. Przewodnik po miejscach historycznych”,
 - „Piastowski i Romański szlak turystyczny w Województwie Kujawsko - Pomorskim – architektura, walory przyrodnicze, ekologia”,
 - „Szlak miast Gotyckich”,
 - mapę turystyczną pt. „Szlakiem zamków średniowiecznych w regionie Morza Bałtyckiego”.

1.6. Uwzględnienie w strategii rozwoju infrastruktury transportowej poprawy dostępności obszarów i miejscowości o szczególnym znaczeniu dla turystyki.

1.6.1. Opracowanie programu dostosowania infrastruktury transportowej dla turystyki.

Ministerstwo Infrastruktury, jako realizator zadania, w odpowiedzi na prośbę o udzielenie informacji na temat jego wykonania w roku 2003 udzieliło informacji, iż:

„Opracowanie Programu dostosowania infrastruktury transportowej dla turystyki staje się niezasadne, jako że zagadnienia te są uwzględniane w dokumentach dotyczących rozwoju infrastruktury transportowej: Strategii Rozwoju Infrastruktury Transportu na lata 2004 - 2006 i lata dalsze, przyjętej przez Rząd w lipcu 2003 r., Sektorowym Programie Operacyjnym – Transport na lata 2004 - 2006 i w Strategii dla Funduszu Spójności na lata 2004 - 2006. Głównym priorytetem tych dokumentów jest polepszenie dostępności transportowej Polski poprzez poprawę połączeń Warszawy ze stolicami europejskimi i z głównymi regionami kraju. Inwestycje realizujące te zadania wpłyną na swobodniejsze i bezpieczniejsze przemieszczanie się do, i po terenie naszego kraju, nie tylko w celach handlowych ale także w celach turystycznych. Dotyczy to zarówno połączeń lądowych: drogowych i kolejowych, jak i lotniczych”.

Tak więc Ministerstwo Infrastruktury uznało za niezasadne zadanie, które wskazane jest w dokumencie rządowym „Strategia rozwoju turystyki... Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 - 2006”, przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 24 kwietnia 2001r. i zmodyfikowanym przez Radę Ministrów w dniu 10 września 2002 r. między innymi z uwagi na wniesione właśnie przez Ministerstwo Infrastruktury propozycje zmiany zapisu zadań w pkt. 1.6.1 oraz 1.6.2. i nadanie im obecnie brzmiącej treści, a także wpisanie określonych przez Ministerstwo wysokości środków finansowych, niezbędnych do ich realizacji (pismo Ministerstwa Infrastruktury z 2 lipca 2002 r., nr SP-3-mw-0241-118/02/204822 skierowane do Sekretarza Komitetu Rady Ministrów i do wiadomości b. Ministerstwa Gospodarki).

Wśród zadań wykonywanych w roku 2003 przez **Urzędy Marszałkowskie** na rzecz infrastruktury transportowej dla turystyki dominowała budowa i modernizacja dróg. Zrealizowano między innymi:

- ciąg pieszo - rowerowy w miejscowościach Milicz i Oleśnica,
- kilka kilometrów obwodnicy Jędrzejowa,
- wiadukt nad torami PKP w miejscowości Boksycka k. Ostrowca Świętokrzyskiego,
- inwestycje związane z poprawą bezpieczeństwa ruchu drogowego takie jak:
 - ✓ przebudowa nawierzchni w ciągu drogi krajowej nr 74 w mieście Radlin,
 - ✓ przebudowa skrzyżowania drogi krajowej nr 78 z drogą wojewódzką nr 742,
- rondo na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich nr 103 i 107 oraz most na kanale Świniec w ciągu drogi nr 107,
- I etap budowy obwodnicy jako drogi krajowej o długości 560 m na terenie powiatu piotrkowskiego,
- remont (poszerzenie) drogi powiatowej Zduny-Sobota-Przezwiska.

Zadanie 1.6.1. realizowane jest również dla przykładu w ramach „Programu zintegrowanego rozwoju drogownictwa w woj. podlaskim do 2005 r. z perspektywą do 2015r.”, uwzględniającego także potrzeby turystyki.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej dofinansowało opracowanie pt. „Strategia rozwoju turystyki żeglarskiej poprzez stworzenie sieci portów żeglarsko-ratowniczych”, które zostało wykonane na zlecenie Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju i Bezpieczeństwa Wielkich Jezior w związku z planowanym przedsięwzięciem, jakim jest poprawa bezpieczeństwa żeglugi i turystyki na obszarze Wielkich Jezior Mazurskich. Wykonawcą była Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A. Strategia stanowi komplementarną część „Programu rozwoju eko-turystyki oraz kryteriów budowy systemu ochrony środowiska i bezpieczeństwa powszechnego w regionie Warmii i Mazur w oparciu o precyzyjne pomiary GPS, mapy i zobrazowania satelitarne”. Zleceniodawcą tego zadania jest Warmińsko - Mazurski Urząd Wojewódzki, a realizatorem Uniwersytet Warmińsko - Mazurski.

1.6.2. Opracowanie programu rozwoju żeglugi morskiej dla turystyki.

Ministerstwo Infrastruktury, jako wykonawca zadania, udzieliło odpowiedzi iż: „*Program rozwoju żeglugi morskiej dla turystyki*” nie jest realizowany. Powodem jest odrzucenie zeszłorocznego wniosku Instytutu Morskiego w Gdańsku o uzyskanie z KBN kwoty 150 tys. zł. na to zadanie. Instytut zamierza w lipcu br. złożyć kolejny (trzeci) wniosek o przydział środków”.

Należy przy tym jednakże podkreślić, że Ministerstwo Infrastruktury, podobnie jak przy zadaniu w pkt. 1.6.1. także dla tego zadania samo określiło jego treść i własne środki finansowe na realizację w wysokości 1,44 mln. zł. Komitet Badań Naukowych wskazany jest w pkt. 1.6.2. jako współpracujący przy realizacji zadania, a nie odpowiedzialny za jego wykonanie.

1.7. Uwzględnienie w pracach resortów aspektu atrakcyjności turystycznej gmin uzdrowiskowych i uzdrowisk w celu rozwijania funkcji turystyczno – wypoczynkowych.

Minister Zdrowia, z tytułu nadzoru nad lecznictwem uzdrowiskowym i w sprawach rozwoju przestrzennego uzdrowisk, wytyczył w roku 2003 podstawowe kierunki w działalności Naczelnych Lekarzy Uzdrowisk w zakresie opiniowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz warunków zabudowy i zagospodarowania terenu w miejscowościach uzdrowiskowych - zgodnie z ustawą z dnia 17 czerwca 1966r. o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym (Dz. U. Nr 23, poz. 150 z późn. zm.) oraz ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717). W wytycznych wskazano na potrzebę:

- dbałości o zapewnienie w uzdrowiskach odpowiednich wskaźników terenu biologicznie czynnego w poszczególnych strefach ochrony uzdrowiskowej,
- odpowiedniej powierzchni działek budowlanych, nienaruszalności istniejących warunków środowiskowych,
- realizacji infrastruktury inżyniersko - technicznej.

Z wytycznymi Ministra Zdrowia dotyczącymi ukształtowania przestrzennego gmin uzdrowiskowych zostały zapoznane władze administracyjne tych gmin.

Ministerstwo Skarbu Państwa, jako organ wykonujący wobec spółek lecznictwa uzdrowiskowego funkcje nadzoru właścicielskiego, aktywnie współpracuje z podlegającymi mu spółkami.

W roku 2003 spółkom uzdrowiskowym „Uzdrowisko Wieniec” oraz „Uzdrowisko Wysowa” udzielono pomocy publicznej ze środka specjalnego pod nazwą „Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców” na modernizację i remont bazy turystyczno - wypoczynkowej oraz inwestycje w tym zakresie.

Ponadto, pracownicy Ministerstwa Skarbu Państwa spotykali się z przedstawicielami lokalnych jednostek samorządu terytorialnego, związków zawodowych działających w spółkach uzdrowiskowych, jak również z potencjalnymi inwestorami.

Spółki uzdrowiskowe podejmowały w roku 2003 wiele przedsięwzięć wspólnie z jednostkami samorządu terytorialnego. Do kluczowych należały:

- pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej na inwestycje związane z podnoszeniem atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej gmin uzdrowiskowych,
- działania mające na celu promocję gmin,
- budowa ścieżek dydaktycznych,

- tworzenie wspólnych punktów informacyjnych.

Z inicjatywy **b. Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej** powołany został Międzyresortowy Zespół do Spraw Aktywizacji Społeczno - Gospodarczej Uzdrawisk (zarządzenie nr 48 Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 lipca 2003 r.).

Do zadań Zespołu należało w szczególności:

- dokonanie przeglądu regulacji prawnych dotyczących funkcjonowania uzdrawisk,
- zdefiniowanie barier rozwoju uzdrawisk i określenie sposobu ich likwidacji oraz opracowanie projektu systemu prawno - ekonomicznego stymulującego rozwój uzdrawisk,
- przygotowanie koncepcji prywatyzacji zakładów lecznictwa uzdrawiskowego,
- przygotowanie propozycji działań, zmierzających do skutecznego zarządzania zasobami ludzkimi, związanymi z działalnością uzdrawiskową, w tym turystyczną, oraz promowania nowych form zatrudnienia,
- określenie możliwości form i zakresu wzbogacania podstawowych funkcji uzdrawiska o funkcje wypoczynkowo - turystyczną,
- przygotowanie propozycji kierunków i zakresu finansowego wsparcia uzdrawisk z uwzględnieniem sektorowych programów operacyjnych i ZPORR.

W wyniku prac Zespołu został opracowany wstępny projekt „Zintegrowanego programu rozwoju uzdrawisk, ze szczególnym uwzględnieniem usług turystycznych”.

W ramach realizacji zadania 1.7. **b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej** dofinansowało:

- „Program budowy krajowego produktu markowego - turystyka uzdrawiskowa” opracowany przez Stowarzyszenie Gmin Uzdrawiskowych RP oraz Instytut Turystyki w Krakowie,
- „Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego”, którego jednym z podstawowych założeń strategicznych jest wykorzystanie potencjału uzdrawisk dolnośląskich, opracowany przez Polską Agencję Rozwoju Turystyki.

1.8. Rozszerzenie i skoordynowanie działań wspierających rozbudowę bazy turystycznej, rekreacyjnej i gastronomicznej oraz przetwórstwa żywności i innych usług pozanoclegowych dla turystów, zwiększających dochody ludności wiejskiej; wprowadzenie nowych zadań do programów restrukturyzacji i modernizacji wsi.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi z budżetu w 2003 roku przeznaczyło w ramach upowszechniania doradztwa rolniczego środki finansowe (dotacje) na rozwój agroturystyki, turystyki wiejskiej i ekoturystyki poprzez szkolenia członków stowarzyszeń, pracowników jednostek doradztwa rolniczego i przedstawicieli samorządów lokalnych w zakresie działań wspierających rozbudowę bazy turystycznej, rekreacyjnej, gastronomicznej i innych usług pozanoclegowych dla turystów. Wspierało też działania na rzecz młodzieży z obszarów wiejskich poprzez dotację celową, ze środków budżetowych w formie zlecenia zadań edukacyjnych związanych z propagowaniem wśród młodzieży sportu, rekreacji, turystyki i agroturystyki.

W ramach środków przeznaczonych na upowszechnianie doradztwa rolniczego **Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwo Gościnne”** i **Lubelski Związek Stowarzyszeń Agroturystycznych** zrealizowały następujące zadania:

- zorganizowano prezentację oferty agroturystycznej pod nazwą „Polska wieś zaprasza”,

- przeprowadzono pokaz pt. „Internet w działalności promocyjnej agroturystyki i turystyki wiejskiej”,
- przeprowadzono szkolenie na temat: „Żywnienie turystów jednym z warunków atrakcyjności”
- zorganizowano w całym kraju wiele warsztatów szkoleniowych z zakresu sprzedaży indywidualnej oferty agroturystycznej oraz form i sposobów uaktualniania jej.

Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwo Gościnne” w ramach środków własnych oraz przy współpracy z Polską Organizacją Turystyczną była także organizatorem wielu spotkań, targów, promocji tak w kraju jak i zagranicą.

Jednostki organizacyjne Krajowego Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich zorganizowały w roku 2003 ze środków budżetowych 136 szkoleń dla rolników i mieszkańców wsi, w tym:

- 43 szkolenia z udziałem środków pozyskanych z zewnątrz,
- 13 szkoleń z wpłat uczestników,
- 2 szkolenia w ramach dotacji Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Fundacja Programów Pomocowych dla Rolnictwa „FAPA” w ramach programu SAPARD Działanie 6 „Szkolenia Zawodowe” zrealizowała w roku 2003 projekt szkoleniowy z zakresu turystyki na obszarach wiejskich: „Turystyka rekreacyjna oraz turystyka wiejska”. Projekt był skierowany do rolników i ich rodzin z terenu całej Polski, planujących podjęcie dodatkowej działalności gospodarczej z zakresu turystyki (turystyka rekreacyjna, specjalistyczna) oraz do rolników, świadczących już usługi turystyczne i planujących ich rozwój. W ramach projektu przeszkolono 511 osób. Na bazie tematyki szkoleń opracowano też i wydano w nakładzie 3000 egzemplarzy publikację pt. „Turystyka rekreacyjna oraz turystyka specjalistyczna”.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wspierała rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej między innymi poprzez:

- dopłaty do oprocentowania kredytów preferencyjnych w ramach linii kredytowej IP. Z zaproponowanej przez Agencję i Banki oferty kredytowej w roku 2003 skorzystało 128 kredytobiorców, zaciągając kredyty w ramach linii kredytowej IP/05 (podlinia w IP). Kredyty te przeznaczone były na remonty, modernizację lub adaptację budynków oraz na urządzenie pól namiotowych,
- pomoc finansową w realizacji inwestycji Działania 4 Programu SAPARD, w którym uruchomiono trzy schematy, w ramach których beneficjenci mogli ubiegać się o wsparcie przedsięwzięć, między innymi na rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej.

Do dnia 31 grudnia 2003r. w ramach Schematu 4.1. złożono 350 wniosków na wsparcie inwestycji w zakresie turystyki wiejskiej i agroturystyki; w ramach Schematu 4.2. - 168 wniosków na wsparcie przedsięwzięć w zakresie usług turystycznych.; w ramach schematu 4.3. – 199 wniosków na wsparcie rozwoju turystyki wiejskiej.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, wspomaga aktywizację obszarów wiejskich poprzez rozwój turystyki. Wśród podejmowanych w tym zakresie działań wymienić należy m.in.: systematyczne wspieranie merytoryczno - finansowe:

- szkoleń organizowanych przez organizacje pozarządowe,
- konferencji i sympozjów dla przedstawicieli środowisk kluczowych dla rozwoju turystyki wiejskiej w Polsce,
- innych działań o charakterze innowacyjnym, w tym informatycznych.

Przy dofinansowaniu Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej przeszkolono w roku 2003 łącznie 196 osób podczas następujących szkoleń:

- „Integracja działań w zakresie organizacji turystyki wiejskiej na poziomie lokalnym i regionalnym ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego wsi w tworzeniu produktu markowego w agroturystyce i turystyce wiejskiej”,
- „Rozwój turystyki aktywnej w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny”,
- „Wypoczynek dla zdrowia”.

Udzielono wsparcia także takim działaniom jak:

- przeprowadzenie międzynarodowej konferencji nt. „Turystyka wiejska – droga do zrównoważonego rozwoju”, której jednym ze współorganizatorów była Światowa Organizacja Turystyki (WTO). Celem zadania było określenie pożądanych kierunków rozwoju turystyki wiejskiej w Europie, określenie zasad zrównoważonego rozwoju w turystyce wiejskiej, zainicjowanie tworzenia nowych produktów, wymiana doświadczeń międzynarodowych, a także promocja turystyki wiejskiej województwa świętokrzyskiego. Konferencja zgromadziła ponad 100 uczestników, w tym 16 gości zagranicznych,
- zorganizowanie, przeprowadzenie oraz wydanie materiałów konferencyjnych X Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego pt. „Turystyka wiejska w Polsce – od rozproszonych działań do kompleksowej strategii”, którego celem było ocena dotychczasowych dokonań oraz nakreślenie kierunków rozwoju turystyki wiejskiej na kolejne lata. Sympozjum zgromadziło 215 uczestników,
- udoskonalenie i utrzymanie systemu informatycznego obsługującego internetowy serwis promocji i sprzedaży oferty agroturystycznej oraz przeprowadzenie czterech szkoleń dotyczących jego działania. W efekcie poprawiono wizualną warstwę serwisu, rozbudowano jego funkcjonalność, a także przebudowano poszczególne sekcje serwisu od strony programistycznej. Przeszkolono 100 osób: kwaterodawców, przedstawicieli stowarzyszeń, biur promocji, lokalnych organizacji turystycznych, biur informacji turystycznej oraz pracowników instytucji kultury i władz samorządowych.

Wśród działań programowych, które podjęto w celu kompleksowego i komplementarnego rozwoju agroturystyki należy wymienić, opracowane przez Polską Agencję Rozwoju Turystycznego S.A., studium wykonalności produktu pod nazwą „Zintegrowany Obszar Turystyczny”. Opracowanie zostało przygotowane w celu przedstawienia możliwości wprowadzenia na polski rynek kompleksowego produktu agroturystyki, a także określenia sposobu jego funkcjonowania, nakładów i wariantów technicznych realizacji oraz źródeł finansowania. Produkt ten posłuży m.in. do koordynacji działań gospodarstw w poszczególnych wsiach lub gminach przy intensywnym wykorzystaniu wszelkich powiązanych z nimi atrakcji turystycznych i paraturystycznych.

1.9. Uwzględnienie wsparcia dla rozwoju obiektów sportowych wykorzystywanych również przez turystów i mieszkańców miejscowości turystycznych (ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wykorzystywanych przez dzieci i młodzież i osoby niepełnosprawne).

Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu zaplanowało na rok 2003 dofinansowanie remontów, modernizacji lub budowy 748 obiektów sportowych. Ze wstępnego rozliczenia planowanych zadań wynika, iż:

- zakończono inwestycje dotyczące 386 obiektów, w tym m.in. 304 hal sportowych, 25 pływalni, 12 stadionów,
- rozpoczęto pozostałych 362 inwestycji.

Należy podkreślić, iż środkami z dopłat do stawek w grach liczbowych prowadzonych przez „Totalizator Sportowy” Sp. z o.o. dofinansowywane są tylko „inwestycje określone w wojewódzkich wieloletnich programach rozwoju bazy sportowej, uchwalonych przez sejmiki województw”, realizowane w cyklach 2. letnich. Proporcjonalnie do liczby mieszkańców największe inwestycje przeprowadzono w województwach: Mazowieckim, Śląskim, Wielkopolskim i Dolnośląskim. Obiekty sportowe budowane lub modernizowane w ramach tych zadań są wykorzystywane są zarówno przez mieszkańców miejscowości turystycznych, jak i turystów.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej przygotowało raporty:

- „Urządzenia sportowo - rekreacyjne w obiektach noclegowych turystyki” ,
- „Urządzenia w obiektach noclegowych turystyki dla osób niepełnosprawnych fizycznie”.

Raporty te zostały opracowane na zlecenie Ministerstwa przez Instytut Turystyki i prezentowane są na stronie internetowej MGIP w dziale Turystyka.

Dobrym przykładem należytego wsparcia dla rozwoju turystyki aktywnej jest wojewódzki wieloletni program rozwoju bazy sportowej, uchwalony przez **Sejmik Województwa Kujawsko - Pomorskiego**. Obiekty sportowe budowane lub modernizowane w ramach tego programu wykorzystywane są przez mieszkańców i turystów przybywających do miejscowości turystycznych. W roku 2003 oddano między innymi hale sportowe w: Osieku, Paterku, Dobrzejewicach, Barcinie, Lubieniu i Zegartowicach, które spełniają właśnie takie funkcje. Zmodernizowany stadion w Więcborku wraz z obiektami towarzyszącymi stwarza także możliwości rekreacji dla turystów przyjeżdżających w Bory Tucholskie.

1.10. Uruchomienie systemu wspierania inwestycji zgodnie z ustawą z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji (Dz. U. Nr 41, poz.363).

Przedsiębiorcy, w tym turyści, dokonujący w roku 2003 nowych inwestycji lub tworzący nowe miejsca pracy poprzez te inwestycje mogli ubiegać się o wsparcie finansowe w ramach uruchomionego w roku 2002 systemu finansowego wspierania inwestycji. W roku 2003 w trakcie dwóch tur składania wniosków, tj. marcowej i październikowej przedsiębiorcy z branży turystycznej złożyli sześć wniosków.

B. Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej udzielił wsparcia „Centrum Rekreacyjno-Konferencyjnemu Jurajski Park Wodny” Sp. z o.o., którego wniosek spełniał wszystkie kryteria.

2. Wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym.

2.1. Przegląd aktów prawnych i ich nowelizacja, nowelizacja ustawy o usługach turystycznych i aktów wykonawczych.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, jako wykonawca zadania, zrealizowało w roku 2003 następujące prace:

- Kontynuując przedsięwzięcie z roku 2002, przygotowało projekt rządowej ustawy o zmianie ustawy o usługach turystycznych i o zmianie ustawy Kodeks Wykroczeń. Projekt ten wraz z projektami wstępnymi aktów wykonawczych wynikających z tej ustawy został skierowany do Sejmu przez Radę Ministrów w dniu 29 lipca 2003 r.

i został ostatecznie uchwalony przez Sejm w dniu 5 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 576).

Podstawowym celem nowelizacji ustawy o usługach turystycznych było dostosowanie prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej w zakresie wskazania:

- ✓ organów właściwych do udzielenia zezwolenia organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego przedsiębiorcom, posiadającym siedzibę na terytorium Unii Europejskiej, którzy nie utworzą na terytorium RP oddziałów,
- ✓ organów właściwych do nadania uprawnień przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej nie posiadającym miejsca zamieszkania na terytorium RP, którzy przejdą procedurę w zakresie uznawania tych kwalifikacji (staż adaptacyjny i test kompetencyjny).

W obu tych przypadkach organem właściwym jest wojewoda wybrany przez te podmioty.

Ponadto, założeniem nowelizacji było usunięcie zapisów pozwalających na ich różną interpretację oraz wyeliminowanie innych wątpliwości powstających w procesie stosowania ustawy, a także wprowadzenie, postulowanych przez przedsiębiorców, nowych przepisów ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej w sektorze usług turystycznych, z uwzględnieniem głównego celu ustawy, jakim jest ochrona interesów konsumentów usług turystycznych. Ustawa weszła w życie z dniem 1 maja 2004 r.,

- W ramach harmonizacji prawa polskiego z prawem Unii Europejskiej przygotowało także dwa rozporządzenia w zakresie uznawania kwalifikacji:
 - ✓ rozporządzenie wykonawcze do ustawy z dnia 26 kwietnia 2001r. o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych (Dz. U. Nr 87, poz. 954 z późn. zm.), tj. rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 czerwca 2003 r. w sprawie stażu adaptacyjnego oraz testu umiejętności przeprowadzanych w toku postępowania o uznanie nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodu przewodnika turystycznego (Dz. U. Nr 138., poz. 1313),
 - ✓ rozporządzenie wykonawcze do ustawy z dnia 10 maja 2002 r. o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do podejmowania lub wykonywania niektórych działalności (Dz. U. Nr 71, poz. 655 z późn. zm.), tj. rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 lutego 2004 r. w sprawie stażu adaptacyjnego oraz testu umiejętności przeprowadzanych w toku postępowania o uznanie nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do podejmowania lub wykonywania działalności pilota wycieczek (Dz. U. Nr 32, poz. 279),
- Uczestniczyło w opiniowaniu rządowego projektu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a następnie w pracach nad projektem ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej, w części, która dotyczy ustawy o zmianie ustawy o usługach turystycznych. Projekty te zakładają, że działalność gospodarcza polegająca na prowadzeniu działalności organizatora turystyki i pośrednika turystycznego nie będzie wymagała zezwolenia. Będzie ona natomiast podlegała wpisowi do rejestru działalności regulowanej, prowadzonemu przez wojewodę właściwego ze względu na siedzibę przedsiębiorcy.

2.2. Wykorzystanie mechanizmów finansowych zawartych w „Strategii finansów publicznych i rozwoju gospodarczego Polska 2000-2010” do wspierania rozwoju turystyki.

Ministerstwo Finansów, jako wykonawca zadania, prowadziło prace w ramach strategii gospodarczej Rządu „Przedsiębiorczość – Rozwój - Praca”, które doprowadziły do zmian niektórych przepisów podatkowych. Zmiany polegające na uproszczeniu rozliczeń z organami podatkowymi, dotyczące również branży turystycznej, wprowadzone zostały ustawą o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. 2002r., Nr 141, poz.1179) i weszły w życie z dniem 1 stycznia 2003 r. W dniu 27 czerwca 2003 roku została uchwalona ustawa o utworzeniu Wojewódzkich Kolegiów Skarbowych oraz o zmianie niektórych ustaw regulujących zadania i kompetencje organów oraz organizację jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych (Dz. U. Nr 137, poz.1302). Ustawa, z pewnymi wyjątkami, weszła w życie dnia 1 września 2003 roku. Zadaniem Kolegium jest konsolidacja i koordynacja działań w zakresie realizacji na obszarze województwa polityki finansowej. Od 1 września 2003 r. zmieniono oraz poszerzono katalog podmiotów będących organami podatkowymi.

W roku 2003 nie opracowano specyficznych rozwiązań podatkowych, które miałyby zastosowanie jedynie do podatników działających w sferze turystyki. Niemniej jednak należy podkreślić, iż wychodząc naprzeciw oczekiwaniom przedsiębiorców wprowadzono rozwiązania podatkowe, mające na celu poprawę kondycji finansowej podatników poprzez między innymi obniżenie obciążeń fiskalnych w podatkach dochodowych. Zmian tych dokonano w ramach pierwszego etapu przebudowy systemu podatkowego. Generalnie mają one na celu jego unowocześnienie i uproszczenie, redukcję obowiązujących stawek przy jednoczesnej likwidacji części ulg i zwolnień, poszerzenie bazy podatkowej oraz harmonizację przepisów z prawem Unii Europejskiej.

Od dnia 1 stycznia 2004 r., zgodnie z uchwaloną 12 listopada 2003 r. ustawą o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 202, poz. 1957) obniżeniu uległa stawka podatku dochodowego CIT z 27% do 19%.

Ustawa z dnia 12 listopada 2003r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 202, poz. 1956 i Nr 222, poz. 2201), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2004 r. wprowadziła opcję podatkową w postaci 19% podatku liniowego od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej. Podatnik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą może dokonać wyboru: czy chce płacić 19% podatek liniowy, czy według skali podatkowej: 19%, 30%, 40%. W przypadku wyboru 19% opodatkowania podatnik nie może korzystać z kwoty wolnej, wspólnego opodatkowania się z małżonkiem czy z preferencji przewidzianych dla osób samotnie wychowujących dzieci oraz ulg i zwolnień podatkowych. Natomiast nadal korzysta z odliczenia z tytułu składki na ubezpieczenie społeczne oraz powszechne ubezpieczenie zdrowotne.

W roku 2003 roku zakres stawek podatku od towarów i usług w odniesieniu do usług turystycznych utrzymany został na poziomie roku 2002.

2.3. Wzmocnienie sektora usług turystycznych w ramach programów rządowych (wspieranie przedsiębiorczości, wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw, promocja na rynkach zagranicznych itp.).

W b. Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, odpowiedzialnym za wykonanie zadania, rozpoczęto w roku 2003 realizację kolejnego programu adresowanego

do małych i średnich przedsiębiorców. W dniu 4 lutego 2003 r. Rada Ministrów przyjęła dokument „Kierunki działań Rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw od 2003 do 2006 roku”, który stanowi kontynuację oraz rozwinięcie dotychczasowej polityki wobec małych i średnich przedsiębiorstw. Dotychczas stosowane instrumenty wsparcia dla przedsiębiorców zostały uzupełnione nowymi. Także znacznie większe środki finansowe zostały przeznaczone na wsparcie przedsiębiorców, głównie z programu Phare.

Szczegółowe zasady korzystania przez przedsiębiorców z dostępnego wsparcia zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie działań podejmowanych przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości.

W roku 2003 mali i średni przedsiębiorcy (MSP) mogli korzystać z bezpłatnych usług informacyjno - doradczych, finansowanych ze środków budżetu państwa, a oferowanych w Punktach Konsultacyjno - Doradczych. Usługi te obejmowały doradztwo podstawowe związane z administracyjno - prawnymi aspektami prowadzenia działalności oraz zarządzaniem przedsiębiorstwem (porady z dziedziny prawa, marketingu, finansów, podatków, produkcji itp.). Z pomocy tej w roku 2003 skorzystało ponad 51 tysięcy przedsiębiorców i osób podejmujących działalność gospodarczą, tj. blisko dwa razy więcej niż w roku 2002. Należy podkreślić, iż wśród korzystających z pomocy było 141 firm z branży turystycznej.

Ponadto, przedsiębiorcy mogli uzyskać wsparcie ze środków budżetu państwa, w formie dotacji między innymi na: inicjatywy wspierające rozwój przedsiębiorczości, powiększenie kapitału funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, szkolenia, konsolidację, wspólną ofertę, uzyskanie certyfikatów, a także na wspólne przedsięwzięcia, szczególnie w zakresie działalności innowacyjnej.

W roku 2003 po raz pierwszy zaproponowano przedsiębiorcom pomoc w tworzeniu konsorcjów dla wspólnego ubiegania się o krajowe i zagraniczne zamówienia publiczne, pomoc w łączeniu się przedsiębiorstw w celu ułatwienia konsolidacji sektora MSP, a także w podejmowaniu wspólnych przedsięwzięć. Jednakże instrumenty te nie cieszyły się dużym zainteresowaniem ze strony przedsiębiorców, przede wszystkim z uwagi na zbyt duże wymagania stawiane przedsiębiorcom.

Ze środków programu Phare przedsiębiorcy mogli otrzymać pomoc finansową na współfinansowanie kosztów usług doradczych i / lub szkoleniowych. Przedsiębiorcy mogli ubiegać się ponadto o dotacje inwestycyjne umożliwiające dofinansowanie zakupu nowych maszyn i urządzeń (z uwzględnieniem zakupu nowego sprzętu komputerowego z oprogramowaniem) oraz środków transportu. Dotacje te po raz pierwszy stały się dostępne dla wszystkich małych i średnich przedsiębiorców. Największym zainteresowaniem przedsiębiorców cieszyły się dotacje inwestycyjne oraz programy związane z poprawą jakości oraz rozwojem eksportu, dlatego też dokonano realokacji środków przeznaczonych na te cele z innych projektów.

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) kontynuowała w roku 2003 realizację programu Phare 2000, poprzez udzielanie dotacji dostępnych na terenie całego kraju w ramach programu przydatnego dla przedsiębiorców sektora turystycznego pod nazwą „Krajowy Rozwój Małych i Średnich przedsiębiorstw”:

- „Wstęp do jakości” (dofinansowanie usług związanych z podnoszeniem jakości produktów i usług) - jedna firma turystyczna otrzymała dotację,
- „Innowacje i technologie dla rozwoju przedsiębiorstw” (dofinansowanie usług związanych z wdrażaniem przez przedsiębiorców rozwiązań innowacyjnych i nowych technologii) - dziewięć firm turystycznych otrzymało dotację

oraz programu, skierowanego szczególnie do małych i średnich przedsiębiorstw, pod nazwą „Krajowy Rozwój Eksportu”:

- „Program Promocji Eksportu” (współfinansowanie kosztów realizacji projektów eksportowych obejmujących: badania rynkowe, kojarzenie partnerów, promocje produktu, wyjazdy studialne, uczestnictwo w zagranicznych targach i wystawach) – dziewięć wniosków z sektora turystyki rozpatrzono pozytywnie,
- „Wprowadzenie do Eksportu” (współfinansowanie kosztów uczestnictwa w szkoleniach z zakresu działalności eksportowej) - dwa wnioski z sektora turystycznego rozpatrzono pozytywnie.

W ramach kontynuowanego programu Phare 2000 Spójność Społeczna i Gospodarcza – Rozwój MSP dla wybranych pięciu województw (Warmińsko - Mazurskie, Podlaskie, Lubelskie, Podkarpackie i Śląskie) firmy turystyczne mogły aplikować o środki w ramach następujących programów:

- „Program Rozwoju Przedsiębiorstw” (dofinansowanie usług doradczych oraz szkoleniowych w obszarze oceny konkurencyjnej pozycji przedsiębiorstwa, rozwoju strategii i planowania inwestycyjnego) - dwie firmy turystyczne uzyskały dotację,
- „Program Rozwoju Przedsiębiorstw Eksportowych” (dofinansowanie usług doradczych oraz szkoleniowych w obszarze oceny konkurencyjnej pozycji przedsiębiorstwa na wybranych rynkach eksportowych, rozwoju strategii eksportowej przedsiębiorstwa, planowania inwestycji związanych z działalnością eksportową, rozwoju rynków eksportowych) – siedem wniosków z sektora turystyki otrzymało dotację.
- „Fundusz Dotacji Inwestycyjnych” (dotacje na realizację projektów inwestycyjnych, w tym zakup nowych mebli w przypadku projektów inwestycyjnych dotyczących działalności z zakresu hoteli i restauracji) - dziewięć wniosków przedsiębiorstw turystycznych zostało rozpatrzonych pozytywnie.

W roku 2003 Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości uruchomiła dodatkowo Program Phare 2001 SSG pn. „Promocja Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw”, dostępny na terenie całego kraju. W ramach tego programu realizowano następujące komponenty:

- „Program Rozwoju Przedsiębiorstw” (będący kontynuacją programu realizowanego w ramach Phare 2000 SSG), z którego cztery firmy z branży turystycznej uzyskały dotację,
- „Program Rozwoju Przedsiębiorstw Eksportowych” (będący kontynuacją programu realizowanego w ramach Phare 2000 SSG) - trzy firmy turystyczne uzyskały dotację,
- „Program Rozwoju Przedsiębiorstw Internetowych”, który stanowi nowy komponent składający się z dwóch rodzajów dotacji:
 - ✓ „Dotacja na usługi doradcze” (na analizy i prace przygotowawcze prowadzące do rozwoju nowej działalności) - trzy firmy turystyczne uzyskały dotację,
 - ✓ „Dotacja na rozwój nowej działalności” (na dofinansowanie kosztów operacyjnych nowej działalności przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy),
- „Fundusz Dotacji Inwestycyjnych” (który jest kontynuacją programu realizowanego w ramach Phare 2000 SSG) – cztery wnioski firm turystycznych rozpatrzono pozytywnie.

Ponadto, w ramach realizacji programu Phare 2000 Rozwój zasobów ludzkich - „Program Operacyjny dla Województwa Warmińsko - Mazurskiego” - zostało zrealizowane szkolenie dla pracowników nowoutworzonych regionalnych ośrodków informacji turystycznej. W ramach projektu przeszkolonych zostało 157 osób, z czego 74 osoby znalazły stałe zatrudnienie, w tym 11 osób w centrach informacji turystycznej.

Obok wsparcia adresowanego bezpośrednio do małych i średnich przedsiębiorców w roku 2003 realizowane były również działania mające na celu poprawę otoczenia prawnego, administracyjnego i instytucjonalnego przedsiębiorców.

W b. Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej został opracowany raport „Przedsiębiorczość w Polsce”, który został przyjęty przez Radę Ministrów na posiedzeniu 17 czerwca 2003 r. W raporcie tym zostały przedstawione, obok sytuacji makroekonomicznej oraz charakterystyki przedsiębiorców, najważniejsze problemy związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstw. W raporcie znalazły się również rekomendacje dla dalszych działań niezbędnych dla rozwoju gospodarczego oraz przedsiębiorczości. Znalazły one odzwierciedlenie w „Planie działań pro wzrostowych w latach 2003 – 2004 - Przedsiębiorczość - Rozwój - Praca II”, przyjętym przez Radę Ministrów 1 lipca 2003 r. W celu ułatwienia przedsiębiorcom prowadzenia działalności podjęte zostały działania zmierzające m.in. do:

- unormowania zasad prowadzenia działalności gospodarczej w ramach nowej ustawy o swobodzie działalności gospodarczej,
- zwiększenia udziału przedsiębiorców w rynku zamówień publicznych,
- sanacji portfela kredytowego banków i utworzenia funduszu poręczeniowo – gwarancyjnego dla średniej wielkości przedsiębiorstw,
- wspierania rozwoju partnerstwa publiczno - prywatnego,
- wykorzystania aktywów otwartych funduszy emerytalnych w inwestycje infrastrukturalne i finansowanie rozwoju przedsiębiorstw,
- poprawy skuteczności egzekucji wierzytelności i zobowiązań,
- uproszczenia, unowocześnienia i przyspieszenia toku spraw związanych z wpisami w księgach wieczystych.

Dla poprawy otoczenia instytucjonalnego przedsiębiorców prowadzone były działania związane z rozwojem sieci instytucji wspierających przedsiębiorców takich jak Krajowy System Usług dla MSP czy Centra Euro Info.

Kontynuowano również rozbudowę systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla małych i średnich przedsiębiorców w ramach realizacji dokumentu rządowego „Kapitał dla przedsiębiorczych”. Powiększanie kapitału funduszy poręczeniowych oznacza dla przedsiębiorców łatwiejszy dostęp do poręczeń i otrzymania kredytów bankowych, a tym samym większe możliwości stabilnego rozwoju. Większy kapitał funduszy pożyczkowych, to większa szansa dla małych przedsiębiorców, charakterystycznych dla sektora usług turystycznych, na zdobycie środków finansowych na działania rozwojowe.

W roku 2003 tworzone były i rozwijane internetowe bazy danych, które stają się istotnym elementem kształcenia przedsiębiorców i przekazywania im użytecznych informacji, jak na przykład strona internetowa Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, na której mogą oni znaleźć informacje o realizowanych programach, o zasadach korzystania z oferowanego wsparcia, wzorce formularzy wniosków o dotacje itp.

Od kwietnia 2003 r. stał się dostępny dla polskich i zagranicznych przedsiębiorców nowy internetowy Portal Promocji Eksportu www.eksporter.gov.pl lub www.polishproducts.gov.pl. Zapewnił on łatwy i szybki dostęp do aktualnych informacji o rynkach zagranicznych oraz o instrumentach wspierania polskiego eksportu, ułatwił nawiązywanie kontaktów handlowych z kontrahentami zagranicznymi, zapewnił bezpłatną promocję przedsiębiorstwa i jego ofert eksportowych.

Przedsiębiorcy uczestniczący w imprezach targowo - wystawienniczych za granicą, znajdujących się na zatwierdzonych przez MGPIPS listach, a także w przyjazdowych i wyjazdowych misjach gospodarczych, mogli otrzymać dofinansowanie kosztów uczestnictwa w tych imprezach. W wykazie międzynarodowych targów oraz wystaw za

granicą o bardzo istotnym znaczeniu dla polskiej gospodarki, uwzględniono następujące targi i imprezy wystawiennicze branży turystycznej: ITB Berlin, MITT Moskwa, CIS - INVETEX St. Petersburg, TUR Goeteborg, UKRAINE '2003 Kijów. Przedsiębiorcy sektora turystycznego uczestniczyli także w wystawach o charakterze narodowym w: St. Petersburgu, Kaliningradzie, Kownie, Doniecku i Belgradzie, na których mogli zaprezentować swoje firmy oraz nawiązać współpracę międzynarodową.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych, jako współwykonawca zadania, prowadziło działania ukierunkowane na wspieranie integracji firm i ich działalności na forum międzynarodowym. W roku 2003 odbyła się pierwsza edycja otwartego konkursu na dofinansowanie udziału organizacji małych i średnich przedsiębiorców w pracach branżowych organizacji i grup międzynarodowych. Bezpośrednim celem tego projektu było upowszechnianie polskich osiągnięć i doświadczeń za granicą oraz zapewnienie silniejszej i efektywniejszej reprezentacji interesów małych i średnich przedsiębiorstw na forum międzynarodowym.

Podsumowując doświadczenia z roku 2003 w realizacji zadania zapisanego w pkt. 2.3. należy stwierdzić, iż chociaż w roku 2003 zapewniono przedsiębiorcom znaczne wsparcie finansowe, przede wszystkim ze środków programu Phare, a także dokonano szeregu zmian dla ułatwienia prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie poprawy otoczenia prawnego i administracyjnego oraz rozwijania otoczenia instytucjonalnego, to jednak nadal działania te są niewystarczające. Do głównych wyzwań należy:

- ograniczenie liczby instytucji kontrolujących przedsiębiorcę,
- ograniczenie nadmiernych uprawnień administracji publicznej różnego szczebla oraz wykorzystywania ich w sposób niekorzystny dla przedsiębiorców,
- usprawnienie budowlanego procesu inwestycyjnego.

Poprawa sytuacji w wymienionym zakresie to najważniejsze zadania do realizacji w 2004 roku.

2.3.a. Wzmocnienie pozycji konsumenta usług turystycznych, w szczególności w aspekcie pełnej informacji na temat towarów i usług turystycznych oraz warunków zawierania transakcji.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, jako wykonawcy zadania, podejmowali w roku 2003 działania mające na celu kontrolę działalności przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne, a także działania informacyjne zmierzające do podnoszenia świadomości konsumentów w zakresie przysługujących im praw.

Przepisy powszechnie obowiązującego prawa regulujące działalność w zakresie turystyki zapewniają wysoki poziom ochrony klienta. Niemniej, praktyka wskazuje, że świadomość konsumentów, co do przyznanych im uprawnień ustawowych w tym obszarze jest ciągle zbyt mała. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 55, poz.578 z późn. zm.) nakłada na przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne obowiązek informowania klientów o wszystkich istotnych elementach umowy w sposób jasny i zrozumiały. Liczne skargi od konsumentów świadczą jednakże, że obowiązek ten jest bardzo często naruszany.

Na stronach internetowych b. Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (MGPiPS) zamieszczane są opracowania i informacje z zakresu ochrony konsumenta usług turystycznych. Ponadto, przez Ministerstwo prowadzony jest centralny rejestr zezwoleń (CRZ), dostępny także na stronie internetowej, który służy zapewnieniu konsumentom możliwości łatwego uzyskania informacji o posiadaniu przez konkretny podmiot wymaganego zezwolenia na działalność w zakresie organizacji imprez turystycznych i/lub

pośrednictwa turystycznego oraz informacji o zabezpieczeniu finansowym, jego aktualności i możliwości ubiegania się o wypłatę środków. W roku 2003 opracowany został elektroniczny moduł skarg klientów usług turystycznych, który od roku 2004 stanowić będzie ogólnopolską bazę skarg w zakresie usług turystycznych, przekazywanych do organów administracji rządowej. Dane zbierane w module będą wykorzystywane przy przeprowadzaniu kontroli organizatorów i pośredników turystycznych w zakresie przestrzegania praw konsumentów, jak również przy udzielaniu informacji o skali naruszeń praw konsumentów usług turystycznych.

Na podstawie informacji uzyskanych ze skarg konsumentów Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jak również b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wraz z wojewodami podejmowali postępowania wyjaśniające. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeprowadzał postępowania, dotyczące zbadania wzorów umów, stosowanych przez organizatorów turystyki oraz podejmował działania zmierzające do zbadania praktyk, które mogły stanowić czyn nieuczciwej konkurencji w zakresie reklamy wprowadzającej w błąd konsumenta w rozumieniu art. 16 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r., Nr 153, poz.1503). Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz **Wojewodowie** przeprowadzali kontrole pod kątem przestrzegania przez przedsiębiorców warunków prowadzenia działalności określonych ustawą o usługach turystycznych.

Od kwietnia do połowy czerwca 2003 r. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeprowadził na terenie całego kraju kontrole organizatorów turystyki, wybranych w większości przypadków drogą losową. Byli to organizatorzy z grupy uznanych przez konsumentów za największych, spośród świadczących usługi turystyczne, oraz za najbardziej nierzetelnych w zakresie wywiązywania się z zawartych umów. Badaniem objęto 229 organizatorów turystyki. Przedmiotem kontroli były: umowy o świadczenie usług turystycznych, Załączniki do umów w postaci „warunków uczestnictwa” i „warunków dodatkowych do warunków uczestnictwa” oraz informacje na stronach internetowych organizatorów turystyki. Nieprawidłowości stwierdzono u 135 podmiotów, co stanowi 59% ogółu badanych. Wśród nieprawidłowości podkreślić należy następujące:

- znaczna część zbadanych umów o świadczenie usług turystycznych zawiera niedozwolone postanowienia umowne, a na stronach internetowych większość organizatorów turystyki zamieściła nierzetelne lub niepełne informacje o imprezach turystycznych,
- zaobserwowano stosowanie w umowach postanowień niejednoznacznych i niezrozumiałych dla przeciętnego konsumenta (poprzez odwołanie do różnorodnych wskaźników ekonomicznych), które mogą wprowadzać klientów w błąd, a przez to niekorzystnie wpływać na ich realne prawa i obowiązki,
- sformułowane w umowach warunki uczestnictwa utrudniały konsumentom możliwość skutecznego dochodzenia roszczeń z tytułu realizacji umowy, nierzetelne lub niepełne informacje o imprezach turystycznych, zamieszczane w internecie wprowadzały konsumentów w błąd,
- zakwestionowane przez Urząd postanowienia umowne w większości przypadków istotnie ograniczały odpowiedzialność kontrahenta względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania,
- organizatorzy turystyki często nie przestrzegali przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 55, poz. 578 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r., Nr 101, poz. 926 z późn. zm.).

Raport z kontroli został przedstawiony na konferencji prasowej, zorganizowanej przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w lipcu 2003 r., w trakcie której omówione zostały największe problemy występujące w relacjach klient - organizator turystyki.

W drodze czynności sądowych Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadzi postępowania, mające na celu uznanie poszczególnych postanowień umownych stosowanych przez organizatorów turystycznych za klauzule niedozwolone. Działania te mają na celu doprowadzenie do zmiany treści wzorców umownych zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz zmianę nierzetelnych lub niepełnych treści informacji internetowych o imprezach turystycznych.

Stałe monitorowanie sposobu prowadzenia działalności przez przedsiębiorców turystycznych oraz reagowanie na przypadki naruszania praw konsumentów powinno przynieść wymierne skutki w zakresie realnego wzrostu pozycji konsumentów w relacjach z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność, polegającą na organizowaniu usług turystycznych.

2.4. Wsparcie dla kształcenia i doskonalenia kadr turystycznych, w szczególności dla wypoczynku dzieci i młodzieży; monitorowanie programów i efektów kształcenia.

Minister Edukacji Narodowej i Sportu, jako realizator zadania, w porozumieniu z **b. Ministrem Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi**, podjął decyzję o uruchomieniu, począwszy od roku szkolnego 2003/2004, eksperymentalnego kształcenia w zawodzie technik agroturystyki w jednej ze szkół w powiecie kłodzkim. Pozytywna ocena tego eksperymentu umożliwi wprowadzenie zawodu technik agroturystyki do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, a w konsekwencji upowszechnianie kształcenia w tym zawodzie we wszystkich zainteresowanych szkołach. Inicjatywa ta jest też próbą wyjścia naprzeciw potrzebom rynku pracy.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, jako współpracujące przy realizacji zadania, wspomagało proces kształcenia koncentrując swoje działania w roku 2003 na monitorowaniu efektów kształcenia oraz na poprawie jakości procesu kształcenia kadr na poziomie średnim i wyższym. Działania te znalazły wyraz w organizacji, współdziałaniu czy zleceniu między innymi następujących zadań:

- zlecono opracowanie pracy badawczej pt. „Losy absolwentów szkół średnich i wyższych kształcących kadry dla turystyki”, w wyniku której określono efekty kształcenia, przeprowadzono analizę rynku edukacyjnego pod względem oferty, dokonano oceny kompetencji absolwentów oraz zdiagnozowano poziom absorpcji rynku pracy w zakresie przydatności zawodowej absolwentów szkół kształcących kadry dla turystyki,
- zlecono opracowanie, wydanie i kolportaż informatora o szkołach i uczelniach kształcących kadry dla turystyki, którego celem było zdiagnozowanie rynku edukacyjnego w zakresie kształcenia kadr dla turystyki oraz zestawienie proponowanej oferty edukacyjnej i warunków form kształcenia kadr turystycznych,
- zorganizowano i przeprowadzono II edycję konkursu o nagrodę Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej na najlepszą pracę magisterską dotyczącą problematyki gospodarki turystycznej w celu doskonalenia jakości kształcenia na poziomie wyższym,
- współdziałano przy realizacji i dofinansowano V edycję konkursu wiedzy hotelarskiej imienia L. Wellmanna, jako formy doskonalenia umiejętności uczniów szkół hotelarskich oraz wymiany doświadczeń nauczycieli w zakresie stosowanych metod i technik kształcenia,

- zorganizowano i przeprowadzono konferencję na temat prac badawczych w turystyce, adresowaną do szkół średnich i wyższych kształcących kadry dla turystyki oraz samorządu gospodarczego i branży turystycznej w celu upowszechnienia wyników tych prac,
- współdziałano przy realizacji i dofinansowano konferencję pt. „Kierunki rozwoju badań naukowych w turystyce”, skierowaną do uczelni i jednostek badawczych w celu zintegrowania badań naukowych nad turystyką,
- zlecono zorganizowanie i przeprowadzenie II Ogólnopolskiej Konferencji dla dyrektorów szkół gastronomicznych i hotelarskich, której celem było doskonalenie form współpracy szkolnictwa zawodowego z branżą turystyczną,
- współdziałano przy realizacji i dofinansowało seminarium pt. „Wprowadzenie do zarządzania przez jakość - TQM”, dla wykładowców uczelni i szkół wyższych kształcących kadry dla turystyki,
- współdziałano przy realizacji szkoleń adresowanych do wykładowców przedmiotów zawodowych w szkołach hotelarskich w celu poprawy jakości procesu kształcenia kadr dla turystyki,
- wsparto realizację projektu nauczania na odległość z wykorzystaniem platform edukacyjnych w zakresie zarządzania gospodarką turystyczną na poziomie studiów podyplomowych i kursów specjalistycznych. Celem przedsięwzięcia było przygotowanie portalu edukacyjnego służącego do prowadzenia procesu edukacyjnego na studiach podyplomowych i kursach specjalistycznych z zakresu zarządzania gospodarką turystyczną.

Upowszechniając rozwój turystyki, także wśród dzieci i młodzieży, b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wsparło także następujące przedsięwzięcia:

- warsztaty dla 130. osób pn. „Każde miejsce opowiada swoją historię, czyli jak dziedzictwo kulturowe uczynić ważnym atutem rozwoju turystycznego”. Ich celem było ukazanie znaczenia i możliwości praktycznego wykorzystania odrębności kulturowych w rozwoju społeczności lokalnych, budowanie poczucia dumy ze swojej „małej ojczyzny”, zdobycie przez uczniów umiejętności praktycznego wykorzystania lokalnych walorów kulturowych do budowania i rozszerzania oferty turystycznej,
- cykl pięciu kursów organizatorów turystyki wiejskiej, których celem był rozwój społecznej kadry turystyki jako animatorów ruchu turystycznego wśród młodzieży uczestników do prowadzenia działalności turystycznej w oparciu o szkoły wiejskie. Łącznie przeszkolono 176 osób,
- szkolenie kadr społecznych działających w obszarze rozwoju, upowszechniania i propagowania różnych form turystyki kwalifikowanej (kurs przodownika turystyki oraz pracowni krajoznawczych, które od lat służą kształceniu i doskonaleniu zawodowemu, a także poszerzaniu wiedzy na temat gospodarki turystycznej.

Na podkreślenie zasługują przedsięwzięcia z zakresu szkolenia ukierunkowane na przygotowanie sektora turystycznego do absorpcji funduszy strukturalnych. W tym zakresie b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej:

- wsparło 16 szkoleń regionalnych nt. „Rozwój turystyki w programach przedakcesyjnych i strukturalnych Unii Europejskiej”, w których uczestniczył osoby reprezentujące jednostki samorządowe, przedsiębiorstwa turystyczne, lokalne i regionalne organizacje turystyczne, biura podróży, uzdrowiska (ok. 600 uczestników). Zadanie to zostało wykonane przez Polską Agencję Rozwoju Turystyki S.A. w ramach projektu pod nazwą „Krajowy System Wsparcia Projektów Turystycznych” (KSWPT), którego celem jest zapewnienie efektywnej pomocy podmiotom publicznym i prywatnym planującym opracowanie i wdrożenie projektów turystycznych współfinansowanych ze środków strukturalnych Unii Europejskiej.

Pomoc w ramach tego systemu objęła również szkolenie na szczeblu centralnym, które po zdanych egzaminie tworzą obecnie kadre wykładowców w szkoleniach indywidualnych i regionalnych (ok. 20 osób),

- udzieliło wsparcia programowi pilotażowemu pt. „Wypoczynek dla Zdrowia”. Program umożliwił zarówno władzom samorządowym, jak i właścicielom obiektów, zdobycie wiedzy nt. możliwości wykorzystania funduszy pomocowych,
- wyłoniło w przetargu nieograniczonym PART S.A. jako wykonawcę zadania, polegającego na opracowaniu materiału i wydaniu publikacji prezentującej problematykę związaną z rozwojem turystyki w ramach NPR na lata 2004 - 2006, ze szczególnym uwzględnieniem zasad przygotowywania projektów i aplikowania o środki z funduszy strukturalnych. Publikacja została wydana w nakładzie 1500 egzemplarzy wydrukowanych oraz 1500 w wersji elektronicznej i szeroko upowszechniona.

Reasumując, b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, jako współpracujące przy realizacji zadania 2.4:

- współuczestniczyło w realizacji 13 przedsięwzięć (2 konferencje, seminarium, konkurs, projekt nauczania na odległość, zakup nowych wydawnictw i utrzymanie zbiorów bibliotecznych, program pilotażowy „Wypoczynek dla Zdrowia” i 6. przedsięwzięcie szkoleniowych),
- zleciło opracowanie 3 publikacji,
- zorganizowało szkolnej ze środowiska wiejskiego i małomiasteczkowego oraz przygotowanie i przeprowadziło II edycję konkursu o nagrodę Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej na najlepszą pracę magisterską dotyczącą problematyki gospodarki turystycznej,
- zorganizowało konferencję nt. prac badawczych w turystyce.

2.5. Koordynowanie i pomoc w opracowywaniu programów poprawy bezpieczeństwa, z uwzględnieniem bezpieczeństwa turystów, w tym młodzieży i turystów zagranicznych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, jako wykonawca zadania, podejmowało działania polegające na koordynowaniu programów poprawy bezpieczeństwa (z uwzględnieniem bezpieczeństwa turystów, w tym młodzieży i turystów zagranicznych) oraz udzielało pomocy w ich opracowywaniu przez jednostki podległe oraz Urzędy Wojewódzkie i Marszałkowskie. Zadania te realizowane były bez dodatkowych nakładów finansowych ze strony Ministerstwa.

Policja swoje zobowiązania ustawowe, szczególnie w zakresie ochrony bezpieczeństwa i zapewnienia porządku publicznego, realizuje na terenie całego kraju, zwłaszcza w okresie wzmożonego ruchu turystycznego, w czasie trwania wakacji, ferii szkolnych, weekendów. W celu zapewnienia bezpieczeństwa, szczególnie podczas wakacji, podejmowane są dodatkowo czynności o charakterze doraźnym. W roku 2003 kontynuowana była realizacja dwóch ogólnopolskich programów prewencyjnych dotyczących bezpiecznych wakacji (w szczególności bezpieczeństwa na wodzie), przy ścisłej współpracy z organami samorządu terytorialnego, organizacjami turystycznymi, stowarzyszeniami, a także Strażą Graniczną, Państwową i Ochotniczą Strażą Pożarną itp. jednostkami organizacyjnymi. Prowadzone były działania patrolowe Policji, mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa na wodach śródlądowych i w ich pobliżu. Kontrolowano łodzie, statki żeglugi śródlądowej, żaglówki i inne obiekty pływające, a także samochody w strefie nadbrzeżnej. Nadzór nad akwenami wodnymi sprawowany był w ramach sezonowych posterunków wodnych.

Program „Bezpieczne Wakacje” realizowany był między innymi poprzez kontrolę:

- miejsc zorganizowanego wypoczynku dzieci i młodzieży pod względem przeciwpożarowym i sanitarnym oraz stanu technicznego obiektów,
- punktów sprzedaży alkoholu i miejsc gromadzenia się osób zażywających ośrodki odurzające,
- zabezpieczenia miejsc wypoczynku niezorganizowanego tzw. dzikich kąpielisk, glinianek, itp.,
- miejsc, w których dochodzi do prostytucji dzieci i młodzieży,
- przypadków żebractwa dzieci i młodzieży wraz z analizą tego zjawiska.

W celu zminimalizowania potencjalnego niebezpieczeństwa i zagrożeń bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w okresie wakacji oraz zapewnienia im należytego bezpieczeństwa, jednostki terenowe Policji inicjowały i podejmowały wspólne działania z przedstawicielami instytucji państwowych, samorządowych, oświatowych i organizacji młodzieżowych, między innymi:

- uczestnicząc w wielu imprezach zorganizowanych dla dzieci i młodzieży,
- organizując konkursy wiedzy prewencyjnej dotyczące bezpiecznych zachowań,
- współpracując z lokalnymi mediami i propagując wiedzę o podejmowanych inicjatywach w zakresie organizacji różnych form wypoczynku.

W roku 2003 Policja w całym kraju prowadziła zakrojone na szeroką skalę przedsięwzięcia zmierzające do poprawy warunków poruszania się po drogach publicznych oraz przestrzegania przepisów ruchu drogowego. Dotyczyły one zarówno działań kontrolnych w głównych obszarach zagrożeń ruchu drogowego, jak i szeroko rozumianej profilaktyki. Szczególną uwagę Policja zwracała na stan techniczny autokarów wycieczkowych.

Mając na uwadze bezpieczeństwo turystów zagranicznych, a jednocześnie sytuację polityczną na świecie, Policja zabezpieczała pobyty grup młodzieży żydowskiej przyjeżdżającej do Polski oraz pobyt grup uczestniczących w „Marszu Żywych”.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa pasażerów podróżujących koleją, Policja wzorem lat ubiegłych, kontynuowała współpracę z przewoźnikami oraz ze Strażą Ochrony Kolei. Organizowano między innymi patrole operacyjno - prewencyjne w wytypowanych pociągach, a także wspólne patrole ze strażnikami SOK.

W roku 2003 kontynuowany był projekt pn. „Awaryjny telefon turystyczny”, bezpłatna infolinia o numerach: 0 800 200 300 oraz (022) 60 155 55), który służył głównie turystom zagranicznym przebywającym na terytorium Polski.

Wojewodowie i Marszałkowie województw, jako współpracujący przy realizacji zadania, udzielili Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji informacji (piętnastu wojewodów i dziesięciu marszałków województw), z których wynika, że zadania związane z bezpieczeństwem turystów były realizowane, wzorem lat poprzednich, najczęściej przez Policję.

Na szczeblu województw w dużej mierze realizowane są zadania poprzez wdrażanie i egzekwowanie norm prawa określonych w ustawie o usługach turystycznych i przepisach wykonawczych do tej ustawy. Służą one pośrednio poprawie bezpieczeństwa turystów i całej sferze usług turystycznych, nie wyczerpują jednak oczekiwanych działań w tym zakresie. W części województw: Dolnośląskim, Kujawsko - Pomorskim, Mazowieckim, Podlaskim i Świętokrzyskim podejmowane były dodatkowe działania obejmujące działalność edukacyjną, kontrolno - prewencyjną, kontrole sanitarne, szczególnie w miejscowościach, gdzie ruch turystyczny jest intensywny, działalność skierowaną na poprawę infrastruktury drogowej i bezpieczeństwo w ruchu drogowym, itp.

W dwóch województwach kontynuowana była realizacja przedsięwzięć, które można by uznać za regionalne programy poprawy bezpieczeństwa turystów. W Województwie

Warmińsko - Mazurskim realizowany był „Program poprawy bezpieczeństwa wypoczynku na Warmii i Mazurach – Poprawianie bez utrudniania – 2003 r.”, którego celem jest zapewnienie bezpiecznego wypoczynku oraz bezpieczeństwa mieszkańcom regionu w okresie letniego nasilenia ruchu turystycznego. Wdrażanie programu przez Policję i wojewódzką administrację zespoloną przyczynia się do zmniejszenia liczby zdarzeń mających negatywny wpływ na ocenę stanu bezpieczeństwa. W Województwie Zachodniopomorskim sprawy związane z bezpieczeństwem turystów traktowane są priorytetowo. W czerwcu 2003 r. tematem posiedzenia Kolegium Wojewody było przygotowanie do sezonu turystycznego służb inspekcji i straży. Służby Wojewody, Komendy Wojewódzkiej Policji wraz z samorządem terytorialnym oraz z organizacjami turystycznymi prowadzili akcję zmierzającą do poprawy stanu bezpieczeństwa turystów, zwłaszcza w okresie przygotowawczym do sezonu turystycznego. Nadmienić należy, iż działania podejmowane w roku 2003 dla zapewnienia turystom bezpieczeństwa realizowane były jedynie ze środków finansowych poszczególnych służb, inspekcji, straży oraz organizacji i instytucji współpracujących z administracją rządową, nie zaś z budżetu wojewodów.

Urzędy Marszałkowskie nie zajmowały się w zasadzie działalnością ukierunkowaną wprost na poprawę bezpieczeństwa turystów, uzasadniając to brakiem bezpośrednich możliwości i podległych służb, które byłyby odpowiedzialne za koordynowanie i wdrażanie programów poprawy bezpieczeństwa. Jedynie Marszałek Województwa Łódzkiego podjął na swoim terenie inicjatywę w tym zakresie tworząc sezonowe komisariaty Policji, patrole konne, rowerowe, we współpracy ze służbami Straży Miejskiej, Ligi Ochrony Przyrody, Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego oraz innymi organizacjami pozarządowymi.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, w ramach realizacji zadania którego celem jest poprawa bezpieczeństwa turystów, dofinansowało w roku 2003 wytyczenie i konserwację około 15.500 km szlaków turystycznych. **Marszałkowie Województw**, realizując strategię rozwoju regionalnego, wspierali rozwój turystyki dofinansowując ratownictwo górskie, utrzymanie turystycznych szlaków górskich, promocję i udział w targach, działania na rzecz ochrony środowiska, itp.

2.6. Opracowanie i wdrożenie programu ułatwień w zakresie obsługi turystów i organizatorów przyjazdów do Polski.

Prace organizacyjno - koncepcyjne związane z opracowaniem programu ułatwień w zakresie obsługi turystów i organizatorów przyjazdów do Polski zostaną podjęte w roku 2004 przez **b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej** we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Polską Organizacją Turystyczną.

W roku 2003 b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w związku z zaplanowanym wprowadzeniem wiz w ruchu turystycznym do i z Rosji, Ukrainy i Białorusi zwróciło się z prośbą do Ministra Spraw Zagranicznych o decyzję w sprawie możliwości prowadzenia pośrednictwa wizowego na terenie wymienionych krajów przez polskie podmioty turystyczne. Koncepcja ta w uproszczeniu sprowadzała się do:

- udzielenia przez MSZ renomowanym polskim biurom podróży zgody na prowadzenie pośrednictwa wizowego,
- stworzenia przez te biura, w ścisłej współpracy z wydziałami konsularnymi polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, sieci rzetelnych kontrahentów rosyjskich, ukraińskich i białoruskich, którzy przy okazji wydawania wiz będą promować wyjazdy do Polski,
- inwestowania zarobionych pieniędzy w rozbudowę sieci,

- nie przekazywania w związku z powyższym pełnej swobody działania biurom zagranicznym.

Według informacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych kwestia współpracy konsulatów z podmiotami turystycznymi w sprawie pośrednictwa wizowego należy do kompetencji kierowników tych jednostek.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych realizowało polską politykę wizową w sposób ułatwiający cudzoziemcom przyjazdy do Polski (również w celach turystycznych) poprzez upraszczanie i przyspieszanie procedur wizowych, mimo narastających w tej dziedzinie rygorów wynikających z ogólnej sytuacji politycznej na świecie, wynikających z zagrożenia terrorystycznego. Udzielano także pomocy obywatelom polskim, wyjeżdżającym za granicę, zarówno informacyjną (coroczna edycja informatora „Polak za granicą”, informacje wynikające z naszego członkostwa w Unii Europejskiej) jak i merytoryczną, opiekuńczą oraz finansową, realizowaną przez polskich konsulów.

Straż Graniczna dostosowała zasady kontroli granicznej do przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej. Podczas kontroli granicznej stosowane są następujące zasady postępowania:

- zapewnienia priorytetu kontroli wjazdowej,
- dokonywania poza kolejnością odpraw autobusów rejsowych oraz przewożących dzieci i młodzież, a także osoby w podeszłym wieku i niepełnosprawne,
- stosowania kontroli uproszczonej w sytuacjach wydłużonego oczekiwania na przekroczenie granicy państwowej,
- odstąpienia od wykonywania niektórych czynności, np. nie zamieszczanie odcisku stempla kontrolerskiego na dokumentach obywateli RP, Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego (Norwegia, Islandia, Lichtenstein) i Szwajcarii, uprawniających do przekroczenia granicy państwowej,
- stosowania wyrywkowej kontroli granicznej wobec osób przekraczających granicę jednostkami sportowo – żeglarskimi, odbywającymi rejsy po Morzu Bałtyckim bez zawijania do portów obcych,
- kierowania dodatkowych funkcjonariuszy Straży Granicznej do kontroli w okresach nasilonego ruchu granicznego,
- zapewnienia w pierwszej kolejności obsady stanowisk kontrolnych przy wjazdach,
- ścisłego współdziałania ze Służbą Celną oraz służbami granicznymi strony sąsiedniej w zakresie usprawniania wspólnych odpraw granicznych,
- informowania turystów o czasie oczekiwania na przekroczenie granicy państwowej w przejściach granicznych.

W celu utrzymania ładu i porządku publicznego w strefie nadgranicznej i przejściach granicznych, **Straż Graniczna i Policja**, wzorem lat ubiegłych, podejmowały wspólne działania. Współpraca realizowana jest na podstawie „Porozumienia Komendanta Głównego Straży Granicznej i Komendanta Głównego Policji z dnia 15 czerwca 1998 r. o współdziałaniu Straży Granicznej i Policji”. Współdziałanie w zakresie utrzymania porządku publicznego obejmuje:

- wspólne patrole na drogach dojazdowych do przejść granicznych,
- ochronę wytypowanych tras komunikacyjnych,
- organizowanie wspólnych posterunków kontroli osób i pojazdów na drogach prowadzących do granicy państwowej.

Mając na względzie ogólne usprawnienie pracy na przejściach granicznych, kontrolerów dokonujących odpraw granicznych wyposażono (w miarę możliwości) w mobilne urządzenia do kontroli ruchu granicznego. Nakazano bieżące monitorowanie sytuacji i meldowanie o istotnych utrudnieniach i zdarzeniach, które mają wpływ na płynność ruchu w przejściach

granicznych. Z uwagi na liczne wypadki autokarowe, dokonywano - we współpracy z Policją i Inspekcją Transportu Drogowego - kontroli sprawności psychofizycznej kierujących pojazdami oraz stanu technicznego pojazdów.

Minister Edukacji Narodowej i Sportu oraz Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w związku z realizacją programu „Bezpieczna Polska – Bezpieczne Dziecko” podpisali 1 czerwca 2003 r. odrębne porozumienie, w realizacji którego uczestniczyć będą jednostki organizacyjne Straży Granicznej. Wspólnie z kuratorami oświaty oraz samorządem turystyki i organizatorami wypoczynku podejmować będą działania o charakterze wychowawczym i organizacyjnym, mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży, przebywającym w strefie nadgranicznej.

Wśród działań na rzecz ułatwień w zakresie obsługi turystów należy wskazać, iż ponadto:

- uruchomione zostało nowe przejście graniczne na polsko-niemieckiej granicy: Radomierzyce – Hagenwerder,
- zakończono budowę obiektów drogowego przejścia granicznego Gryfino – Mescherin dla samochodów osobowych, ruchu pieszego i rowerzystów,
- kontynuowana była budowa przejścia granicznego Świnoujście – Garz,
- zakończono budowę drogowego przejścia granicznego Leluchów – Circ na granicy polsko - słowackiej, które do 1 maja 2004 r. będzie funkcjonowało jako przejście „małego ruchu granicznego” i miejsce przekraczania granicy na szlaku turystycznym, a po tym terminie zostanie dopuszczony tam międzynarodowy ruch osobowy oraz samochodów ciężarowych do 7,5 t.,
- przywrócono (22 listopada 2003 r.) na polsko – białoruskiej granicy pełny zakres ruchu w kompleksowo modernizowanym przejściu granicznym Kuźnica Białostocka – Bruzgi,
- została zakończona budowa drogowego przejścia granicznego Krościenko – Smolnica na polsko – ukraińskiej granicy (do wykonania pozostały prace związane z dostosowaniem przejścia do wspólnych odpraw granicznych),
- wykonana została dokumentacja przetargowa na budowę drogowego przejścia granicznego Grzechotki – Mamonowo na granicy polsko – rosyjskiej,
- prowadzona była rozbudowa i modernizacja 18 istniejących drogowych przejść granicznych.

2.7. Monitorowanie sytuacji na międzynarodowym rynku turystycznym.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej monitorowało sytuację na międzynarodowym rynku turystycznym między innymi poprzez:

- analizę materiałów przekazywanych przez **Wydziały Ekonomiczno - Handlowe Ambasad RP** (okresowe informacje przekazywane jako indywidualne analizy lub zawarte w biuletynach ekonomicznych i sprawozdaniach z działalności WEH),
- analizę materiałów na temat sytuacji na międzynarodowym rynku turystycznym, pozyskiwanych ze Światowej Organizacji Turystyki,
- analizę wniosków, wynikających z badań zleconych Instytutowi Turystyki na temat zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski,
- wykorzystanie wyników badań Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących turystyki, w szczególności zaś ruchu granicznego i wydatków cudzoziemców w Polsce oraz Polaków za granicą,
- wykorzystanie wyników badań wykonanych dla potrzeb Polskiej Organizacji Turystycznej.

Wydziały Ekonomiczno - Handlowe monitorowały sytuację na rynkach działania pod względem:

- liczby turystów polskich odwiedzających te kraje,
- podejmowanych przez nie działań mających zachęcić do zwiększenia liczby przyjazdów,
- liczby turystów zagranicznych odwiedzających Polskę,
- barier wpływających na rozwój turystyki (problemy wizowe, brak bezpośrednich połączeń lotniczych, brak odpowiednich materiałów promocyjnych).

Monitorowanie przyjazdów polskich turystów ułatwiają dane statystyczne publikowane przez urzędy statystyczne poszczególnych krajów, a także informacje uzyskiwane z zagranicznych urzędów i organizacji turystycznych oraz konsulatów.

Polska Organizacja Turystyczna zleciła w roku 2003 Instytutowi Turystyki wykonanie następujących opracowań z zakresu sytuacji na międzynarodowym rynku turystycznym:

- ekspertyzy pt. „Ocena bieżącej i przyszłej sytuacji na rynku turystycznym”,
oraz
- raportu z badań pt. „Ocena skuteczności działań promocyjnych na rynkach zagranicznych w 2002 roku”.

Wyniki tych prac zostały wykorzystane do formułowania założeń merytorycznych do dalszych działań promocyjnych na zagranicznych rynkach turystycznych.

2.8. Realizacja strategii promocji turystyki na rynku międzynarodowym i krajowym.

Polska Organizacja Turystyczna (POT), jako wykonawca tego zadania, podjęła jego realizację na podstawie „Planu działania Polskiej Organizacji Turystycznej na 2003 rok”. Plan miał charakter wykonawczy dla „Programu działania POT na lata 2001 - 2004”. Działania podporządkowane były głównie podstawowemu celowi strategicznemu, a mianowicie upowszechnianiu wizerunku Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie pod względem kulturowym i przyrodniczym.

W roku 2003 Polska Organizacja Turystyczna zasięgiem swojego działania obejmowała następujące grupy rynków:

- rynek krajów sąsiednich (ukraiński, rosyjski, czeski),
- rynek ważniejszych krajów europejskich (austriacki, belgijski, duński, francuski, fiński, holenderski, irlandzki, norweski, szwedzki, szwajcarski, brytyjski, włoski, węgierski, hiszpański, portugalski, luksemburski),
- rynek ważniejszych krajów zamorskich (amerykański, kanadyjski, japoński, izraelski, brazylijski),
- rynek krajowy.

Polskie Ośrodki Informacji Turystycznej (POIT) zrealizowały w roku 2003 między innymi następujące zadania:

- Zorganizowano:
 - ✓ 47 konferencji prasowych dla kilku tysięcy osób,
 - ✓ 168 seminariów i prezentacji dla kilku tysięcy osób,
 - ✓ 36 warsztatów roboczych dla kilkudziesięciu przedstawicieli polskich biur podróży,
 - ✓ podróże studyjne do Polski dla 364. zagranicznych dziennikarzy, 772 przedstawicieli zagranicznych touroperatorów oraz dla 160. VIP-ów,
 - ✓ 44 imprezy promocyjne za granicą,
 - ✓ w 128 imprezach POT uczestniczył jako współorganizator z ambasadami, konsulatami RP z PLL „LOT” i touroperatorami.

- Wydano:
 - ✓ 18 tytułów wydawnictw promocyjno – informacyjnych w nakładzie ponad 340 tys. egzemplarzy,
 - ✓ 4 tytuły CD-ROM w nakładzie 820 egzemplarzy,
 - ✓ 2 tytuły filmu na DVD,
- W prasie zagranicznej ogólnokrajowej ukazało się 449 ogłoszeń:
 - ✓ 193 w kilkunastu tytułach prasy konsumenckiej,
 - ✓ 123 w kilkudziesięciu tytułach prasy branżowej,
 - ✓ 112 w kilkudziesięciu tytułach prasy specjalistycznej,
 - ✓ 21 w kilku katalogach ofertowych touroperatorów.
- 116 touroperatorów po raz pierwszy wprowadziło do swoich katalogów polską ofertę turystyczną, a 59 ją rozszerzyło.

Z ważniejszych w roku 2003 wydarzeń za granicą, których realizatorem była Polska Organizacja Turystyczna warto odnotować następujące:

- POT zorganizowała stoiska narodowe lub punkty informacyjno - promocyjne na 87 imprezach targowych oraz 16 wystawach. W imprezach tych uczestniczyło kilkuset polskich wystawców,
- POT utworzyła Polski Ośrodek Informacji Turystycznej w Moskwie, co daje szansę efektywniejszej promocji na rynku rosyjskim,
- POT wstąpiła do Baltic Sea Tourism Commission, a jej przedstawiciel wszedł w skład zarządu BTC, co daje szansę na zwiększenie obecności Polski w działaniach promocyjnych tej organizacji,
- z inicjatywy POT zaproponowano Krajom Nadbałtyckim współpracę w zakresie wspólnych działań promocyjnych na rynkach trzecich, szczególnie na rynkach zamorskich. POT przygotowała tekst porozumienia oraz przedstawiła zakres współpracy obejmujący następujące działania: wydanie wspólnej broszury promocyjnej, zorganizowanie wspólnej podróży poznawczej do regionu dla touroperatorów amerykańskich oraz zorganizowanie warsztatu turystycznego w Nowym Jorku z udziałem touroperatorów z USA, Polski, Litwy, Łotwy i Estonii,
- przedstawiciele POT wzięli udział w dorocznym Kongresie Krajowej Izby Przedsiębiorstw Turystyki Autokarowej Francji – SNET w Polsce, który stanowiło dalszy postęp w dziedzinie rozwoju kontaktów biznesowych pomiędzy polską branżą turystyczną i francuskimi touroperatorami,
- POT uczestniczyła w obchodach Roku Polskiego w Szwecji, w tym m.in. zorganizowała, wspólnie z Krajową Izbą Gospodarczą, „Dni Polskie w Goeteborgu” w centrum handlowym w Nordstan. Imprezę odwiedziło ok. 40 tys. osób.

W działaniach na rynku krajowym Polska Organizacja Turystyczna koncentrowała się zwłaszcza na tworzeniu regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych. W wyniku działań na rynku krajowym w roku 2003:

- regionalne organizacje funkcjonowały lub były w trakcie rejestracji i organizacji w 15 województwach,
- w całym kraju funkcjonowało lub było w trakcie rejestracji ok. 50 lokalnych organizacji turystycznych, a dalszych 50 było w trakcie organizacji,
- w ramach Forum Regionów i Forum Miast zorganizowano IV Ogólnopolskie Warsztaty Turystyczne z udziałem regionów oraz dyrektorów POIT-ów. Celem warsztatów było omówienie oraz koordynacja działań w dziedzinie promocji turystyki na szczeblu krajowym i regionalnym w roku 2004,

- zainicjowano prace na rzecz tworzenia wysokiej jakości polskiego produktu turystycznego oraz kształtowania produktu jako czynnika aktywizacji gospodarczej regionów i społeczności lokalnych,
- objęto patronatem Prezesa POT 11 targowych imprez turystycznych,
- podjęto prace zmierzające do przygotowania i wprowadzenia na polski rynek karty rabatowej dla turystów krajowych i zagranicznych na wzór funkcjonujących w krajach Unii Europejskiej,
- kontynuowano przez Biuro Konferencji i Kongresów POT budowę struktur organizacyjnych oraz przedsięwzięć programowych służących promowaniu Polski w zakresie możliwości organizowania konferencji i kongresów. Przedstawiciel Biura po raz pierwszy uczestniczył w VII Kongresie i dorocznym 42 Walnym Zgromadzeniu międzynarodowego stowarzyszenia International Congress and Convention Association (ICCA) w Busan. Kongres był poświęcony mechanizmom rozwijania i promowania oferty handlowej dla profesjonalistów z branży z uwzględnieniem produktów i usług przemysłu kongresowego.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych, jako współwykonawca zadania oraz ambasady, konsulaty i Instytuty Polskie, których celem było kształtowanie wizerunku Polski i Polaków za granicą, objęły w roku 2003 szereg przedsięwzięć promujących Polskę. Zgodnie z przyjętym przez Radę Ministrów „Programem promocji Polski w krajach członkowskich UE w okresie ratyfikacji Traktatu Akcesyjnego” działania promocyjne prowadzone były głównie na terenie krajów „15” i obejmowały między innymi:

- wizyty studyjne w Polsce dziennikarzy, polityków i innych liderów opinii publicznej (ok. 100 wizyt). Efektem ich było między innymi ok. 250 artykułów, 15 programów telewizyjnych, ponad 40 audycji radiowych, kilka wkładek tematycznych i filmów dokumentalnych,
- przedsięwzięcia poprzez media i internet, w tym uruchomienie rządowej internetowej strony promocyjnej „Panorama Polski” (www.poland.gov.pl) w sześciu językach,
- seminaria, konferencje, wykłady w kraju i za granicą,
- wydarzenia kulturalne (koncerty, wystawy, film i teatr),
- publikacje materiałów promocyjnych: 40 tytułów w 4. językach (m.in. „Polska w pigułce”, „Co warto zobaczyć w Polsce”),
- produkcję i dystrybucję 25 min. promocyjnego filmu o Polsce w 3. (docelowo 5.) językach,
- współfinansowanie wydawania i dystrybucji kwartalnika „The Polish Culture” oraz promocyjnego miesięcznika „The Polish Voice” w 4 językach.

Ścisła współpraca pomiędzy Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Polską Organizacją Turystyczną oraz placówek dyplomatycznych z Polskimi Ośrodkami Informacji Turystycznej pozwoliła na zintensyfikowanie działań promocyjnych na rzecz polskiego sektora usług turystycznych, co znalazło wyraz między innymi w rozdysponowaniu na placówki ok. 25 ton materiałów informacyjno - promocyjnych o Polsce: własnych, zakupionych i wydanych przez Polską Organizację Turystyczną.

Istotną rolę w promocji polskiej turystyki odegrały międzyresortowe, kompleksowe akcje promocyjne: „Rok Polski w Austrii” (zakończony w poł.2003 r.) i „Rok Polski w Szwecji”, zrealizowane wspólnie przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Kultury, Polską Organizację Turystyczną, Instytut im. Adama Mickiewicza oraz władze wojewódzkie Polski.

Wydziały Ekonomiczno-Handlowe Ambasad RP nadzorowane przez **b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej** organizowały we współpracy z POT stoiska informacyjne na targach turystycznych, warsztaty turystyczne i seminaria z udziałem

przedstawicieli polskich i zagranicznych biur podróży. Na imprezach targowych prezentowane były materiały promujące Polskę jako kraj turystyczny, otrzymane z POT lub przygotowywane przez WEH i drukowane na języki krajów, w których działają.

Wydziały Ekonomiczno - Handlowe zorganizowały w roku 2003 stoiska informacyjne na takich imprezach, jak na przykład:

- Międzynarodowe Targi Turystyczne FITUR (Madryt, styczeń),
- Targi Turystyczne „HOLIDAY WORLD” (Dublin, styczeń),
- Targi Turystyczne MATKA (Helsinki, styczeń),
- Międzynarodowe Targi Turystyczne BIT (Mediolan, luty),
- Międzynarodowa Giełda Turystyczna (Lizbona),
- Międzynarodowa Giełda Turystyczna – ITB (Berlin, marzec),
- Targi Turystyczne (Turku/Finlandia, sierpień) – po raz pierwszy prezentacja Regionu Pomorza Gdańskiego,
- Sztokholmskie Targi Techniczne (październik),
- „19. Salon du Tourisme et des Voyages” (Comar / Francja, listopad).

Należy podkreślić, iż:

- organizowano prezentacje ofert biur turystycznych i regionów Polski,
- publikowano artykuły w miejscowej prasie,
- organizowano konferencje prasowe,
- przedstawiciele WEH uczestniczyli w audycjach radiowych promujących walory turystyczne Polski, udzielali wywiadów prasowych i telewizyjnych,
- współpracowano z dziennikarzami zagranicznymi, zajmującymi się problematyką turystyczną, organizowano dla nich podróże studyjne, mające na celu promocję polskich produktów turystycznych (dla przykładu WEH w Pradze zorganizował wyjazdy do polskich uzdrowisk i farm urody, czego efektem było umieszczenie niektórych ośrodków w katalogach turystycznych czeskich biur podróży),
- zamieszczano na stronach internetowych WEH informacje na temat turystyki oraz internetowego portalu informacyjno – turystycznego,
- dla promocji turystyki wykorzystywane było także członkostwo w Europejskiej Komisji Turystyki. W wyniku starań WEH w Sao Paulo, Polska po trzech latach ponownie została przyjęta do ETC Brazil. Dzięki temu będzie mogła skorzystać z dofinansowania imprez promocyjnych w Brazylii.

O różnorodności form działań świadczą też kolejne przykłady:

- WEH w Hadze zorganizował po raz kolejny wspólnie z POIT w Amsterdamie workshop dla polskiego i holenderskiego biznesu turystycznego. Była to impreza czterech krajów Grupy Wyszehradzkiej, odbywająca się w Utrechcie,
- działania promocyjne realizowane były również w ramach programu Roku Szwedzkiego w polskiej polityce zagranicznej – Polen.nu, który obejmował szereg imprez centralnych i regionalnych w wielu miastach szwedzkich,
- wśród licznych seminariów organizowanych przez WEH do najważniejszych należało seminarium promocyjno - inwestycyjne „Poland – the unspoiled land of opportunities” (Dublin, maj 2003 r.), poświęcone promocji walorów turystycznych Polski oraz inwestycjom zagranicznym w naszym kraju, a zwłaszcza w sektorze turystycznym (prywatyzacja uzdrowisk).

W ramach zadań z zakresu turystyki Wydziały Ekonomiczno - Handlowe sporządziły szereg opracowań i notatek na zlecenie b. Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Finansów, Polskiej Organizacji Turystycznej i in. (np. podsumowanie włoskiej prezydencji w UE w obszarze turystyki, informacja nt. zasad funkcjonowania uzdrowisk w Grecji, notatka dotycząca turystyki na Litwie itp.).

3. Rozwój nowoczesnych technologii, badań i narzędzi wspierających zarządzanie.

3.1. Prowadzenie badań statystycznych turystyki, doskonalenie narzędzi badawczych.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej oraz Główny Urząd Statystyczny realizowały zadanie jak wyżej kontynuując prowadzenie badań statystycznych turystyki zgodnie z „Rządowym Programem Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na rok 2003” oraz prowadząc prace w zakresie doskonalenia narzędzi badawczych.

Główny Urząd Statystyczny wykonał następujące badania:

- „Baza noclegowa turystyki i jej wykorzystanie”,
- „Ruch graniczny”.

B. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej zleciło wykonanie następujących prac:

- „Infrastruktura turystyczna”,
- „Turystyka zagraniczna”,
- „Aktywność turystyczna Polaków”,
- „Informatyczna baza danych TRAPER – Sektor turystyki, definicje, analizy, dane liczbowe i prognozy”.

Wyniki uzyskane z tych badań stanowią bazę źródłową dla szczegółowych analiz dotyczących turystyki krajowej, turystyki przyjazdowej i wyjazdowej, są wykorzystywane w bieżącej pracy Ministerstwa i innych instytucji, w tym Polskiej Organizacji Turystycznej. Dzięki cykliczności badań możliwa jest obserwacja wieloletnich trendów, co między innymi wykorzystywane jest do planowania prac w administracji rządowej i samorządowej związanej z turystyką, do oceny realizacji strategii rozwoju turystyki, planowania polityki promocyjnej itd.

Badanie wydatków turystów służy ponadto do oszacowania wpływów z turystyki przyjazdowej i wykonania analiz na potrzeby rachunku satelitarnego turystyki. Wyniki prac badawczych w zakresie statystyki turystyki opracowywane są i przekazywane do międzynarodowych organizacji zajmujących się statystyką turystyki, zwłaszcza Eurostat-u, OECD i WTO. Na ich podstawie organizacje te przygotowują corocznie liczne publikacje.

Wyniki z badań zostały szeroko upowszechnione przez b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wśród organów administracji rządowej i samorządowej, branży turystycznej, placówek średniego i wyższego szkolnictwa, kształcących kadry dla turystyki. Ministerstwo zorganizowało także konferencję nt. „Prace badawcze w turystyce”, w trakcie której upowszechniono dodatkowo wyniki prac statystycznych w formie nośników elektronicznych (CD).

W roku 2003 b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej ściśle współpracowało z Głównym Urzędem Statystycznym przy opracowywaniu projektów badań do „Rządowego Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na lata 2004 - 2005”, dbając o uwzględnienie problemów i specyfiki rynku turystycznego w zapisach Polskiej Klasyfikacji Działalności oraz Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Ważnym elementem współpracy w było też doprowadzenie do zmiany zapisów dotyczących turystyki w tych klasyfikacjach i wprowadzenie zapisów zgodnych z przepisami wynikającymi z ustawy o usługach turystycznych.

Odbływały się także spotkania organizowane przez Główny Urząd Statystyczny, a dotyczące dostosowania sposobu zbierania oraz prezentacji informacji statystycznych do wymagań Unii Europejskiej, zawartych w Dyrektywie 95/57/WE w sprawie zbierania informacji statystycznych w dziedzinie turystyki oraz w Decyzji Komisji 1999/34/WE, dotyczącej procedur wdrażania przepisów wymienionej Dyrektywy. Głównie chodziło o prace dostosowawcze wynikające z części C tej Dyrektywy, w obszarze której b. Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej jest zobowiązane do przekazywania danych statystycznych do EUROSTAT-u. Prace dostosowawcze zakończyły się z końcem roku 2003.

W ramach doskonalenia sposobów pozyskiwania danych oraz zwiększenia liczby i jakości informacji niezbędnych do planowania prac w zakresie zarządzania gospodarką turystyczną, zlecono, we ścisłej współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym, prace związane ze sporządzeniem rachunku satelitarnego turystyki (RST) dla Polski. W ramach tego zadania wykonano raport pt. „Rachunek satelitarny turystyki dla Polski za rok 2001”. Była to już kolejna, druga praca polegająca na wykonaniu RST dla Polski. Sporządzenie rachunku satelitarnego turystyki umożliwiło uzyskanie wyników charakteryzujących gospodarkę turystyczną w powiązaniu jej z innymi działami gospodarki narodowej w dwóch kolejnych latach, co dało podstawę do przeprowadzania analiz porównawczych z tego zakresu.

Ponadto, rozpoczęto (wspólnie z GUS) prace metodologiczne badań statystycznych działalności związanych z turystyką (wg klasy 63.30 PKD). Prace te będą kontynuowane w roku 2004, a następnie w roku 2005.

3.2. Monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług turystycznych w województwach.

Wejście w życie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych spowodowało od kilku już lat monitorowanie w sposób ciągły jakości usług turystycznych. **Wojewodowie** realizując zadania wynikające z ustawy o usługach turystycznych zbierają informacje nt. bieżącej sytuacji na rynku usług turystycznych, w zakresie:

- Działalności prowadzonej przez organizatorów turystyki, pośredników turystycznych poprzez:
 - ✓ prowadzenie Wojewódzkiego Rejestru Zezwoleń na działalność organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, którego głównym celem jest: zapewnienie konsumentom usług turystycznych możliwości łatwego uzyskiwania informacji o posiadaniu wymaganego zezwolenia na działalność w zakresie organizacji imprez turystycznych i/lub pośrednictwa turystycznego, zapewnienie konsumentom informacji o zabezpieczeniu finansowym posiadanym przez organizatora turystyki/pośrednika turystycznego, jego aktualności i możliwości ubiegania się o wypłatę środków – na bieżąco udzielano informacji o organizatorach i pośrednikach turystycznych, adresach, numerach telefonów, dokumentach niezbędnych do uzyskania odszkodowania oraz o zakresie posiadanych gwarancji finansowych,
 - ✓ rozpatrywanie skarg i wniosków klientów na działalność przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne, których zdecydowana większość skarg dotyczyła nie wywiązywania się ze zobowiązań umownych wobec klientów przez przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne lub naruszenia przez tych przedsiębiorców przepisów ustawy o usługach turystycznych, Dla przykładu. do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego wpłynęły 254 skargi, z czego ok. 50 to prośby skarżących o wydanie opinii,
 - ✓ współpracę z Rzecznikami Konsumentów,

- ✓ kontrolowanie przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w ww. zakresie – np. w Województwie Podkarpackim przeprowadzono 36 kontrole, w Województwie Podlaskim 4. kontrole, przy czym w tym województwie jak i w Województwie Mazowieckim część kontroli odbywała się w porozumieniu z Wojewódzkim Inspektorem Inspekcji Handlowej, w Województwie Mazowieckim w roku 2003 ze względu na bankructwo firm podejmowano bezpośrednie działania interwencyjne tj. sprowadzono klientów do kraju, np. dotyczyło to klientów biura ALADIN GROUP S.A. – łącznie sprowadzono 170 osób z Sycylii, Tunezji, Egiptu,
- ✓ udzielanie, cofanie, wygaszanie i ograniczanie zakresu zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej – np. w Województwie Podkarpackim: wydano 10 zezwoleń, cofnięto 5 zezwoleń i w przypadku 8. zezwoleń stwierdzono ich wygaśnięcie, natomiast w 16. przypadkach dokonano ich zmian.
- Działalności przewodników turystycznych i pilotów wycieczek poprzez:
 - ✓ nadawanie uprawnień przewodnika turystycznego i pilota wycieczek, a także ich zawieszanie bądź cofanie za powtarzające się uchybienia w wykonywaniu przez nich zadań – np. w Województwie Podkarpackim nadano 21 uprawnień przewodnika górskiego kl. III na obszar Beskidy Wschodnie, 4. osobom przewodnika miejskiego i 22. osobom przewodnika terenowego,
 - ✓ wydawanie upoważnień do przeprowadzenia szkoleń - np. w Województwie Podkarpackim wydano 1. upoważnienie, w Województwie Mazowieckim skontrolowano 10 jednostek szkolących przyszłych pilotów, w Województwie Podlaskim skontrolowano 2. jednostki,
 - ✓ egzaminowanie kandydatów na przewodnika turystycznego i pilota wycieczek. Dla przykładu w Województwie Podkarpackim przeprowadzono egzaminy 271. osób,
 - ✓ prowadzenie ewidencji nadanych uprawnień przewodnikom i pilotom wycieczek oraz prowadzenie ewidencji jednostek szkolących, przy czym w Województwie Mazowieckim prowadzona ewidencja ośrodków szkolących w rozbiciu na: lata, ilość osób zgłoszonych do egzaminu, wyniki uzyskane przez uczestników kursu pozwala na dokonanie corocznej oceny poziomu kształcenia w poszczególnych ośrodkach,
 - ✓ kontrolowanie osób wykonujących zadania przewodnika turystycznego i pilota wycieczek, rozpatrywanie skarg na działalność przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, w razie konieczności podejmowanie działań interwencyjnych oraz wniosków przewodników turystycznych i pilotów wycieczek w sprawach funkcjonowania tych zawodów i działalności,
 - ✓ kontynuowanie wdrażania komputerowego systemu ewidencji obiektów hotelarskich.
- Działalności w zakresie świadczenia usług hotelarskich poprzez:
 - ✓ zaszeregowywanie obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów i nadawanie im kategorii oraz prowadzenie ich ewidencję, w sytuacji gdy obiekt hotelarski przestał spełniać wymagania określone dla rodzaju i kategorii dokonywano z urzędu zmiany rodzaju lub kategorii obiektu bądź uchylano decyzję o zaszeregowaniu obiektu do określonego rodzaju - np. w Województwie Podkarpackim w roku 2003 skategoryzowano 9 obiektów, w Województwie Mazowieckim, przeprowadzono 89 postępowań kategoryzacyjnych, w Województwie Śląskim wydano 14 decyzji o zaszeregowaniu do rodzaju i nadaniu kategorii oraz w jednym wydano decyzję zakazującą świadczenia usług hotelarskich,

- ✓ nakazywanie wstrzymania świadczenia usług hotelarskich do czasu usunięcia stwierdzonych uchybień - w Województwie Śląskim wydano jedną decyzję zakazującą świadczenia usług hotelarskich,
- ✓ kontrolowanie przestrzegania wymagań w stosunku do wszystkich obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie – np. w Województwie Podkarpackim skontrolowano 48 obiektów, w Województwie Mazowieckim przeprowadzono 26 kompleksowych kontroli obiektów oraz 11 postępowań administracyjnych wobec gestorów obiektów, w Województwie Podlaskim przeprowadzono 7 kontroli, w Województwie Śląskim na wniosek Wojewody Śląskiego Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny skontrolował 200 obiektów,
- ✓ kontynuowanie wdrażania komputerowego systemu ewidencji obiektów hotelarskich, np. w Województwie Podkarpackim za priorytetowe zadanie w roku 2003 uznano wdrożenie na terenie województwa internetowego systemu ewidencji obiektów hotelarskich,
- ✓ współpracę z Państwową Inspekcją Sanitarną, Państwową Strażą Pożarną, Nadzorem Budowlanym,
- ✓ upowszechnianie przepisów ustawy wśród przedsiębiorców świadczących usługi hotelarskie oraz współpraca w tym zakresie z turystycznym samorządem gospodarczym.

Jednym z działań na rzecz podnoszenia jakości usług turystycznych była m.in. w Województwie Świętokrzyskim współpraca z mediami. Lokalna prasa i radio w tym województwie obszernie informowała i edukowała potencjalnych klientów i przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne o obowiązujących przepisach. Informacje te miały bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo turystów oraz na rzetelność prowadzenia działalności przez przedsiębiorców.

Nakładając obowiązki na Wojewodów ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych spowodowała uporządkowanie działalności gospodarczej w sferze usług turystycznych i pozwoliła na jej monitorowanie poprzez wydawanie zezwoleń, nadawanie uprawnień, kategoryzację obiektów hotelarskich oraz prowadzenie kontroli przedsiębiorców.

Monitorowanie realizacji zadań wynikających z ustawy o usługach turystycznych oraz monitorowanie przestrzegania przepisów tej ustawy przez przedsiębiorców działających w sferze usług turystycznych prowadzi w rezultacie do monitorowania jakości usług turystycznych, która decyduje o ich konkurencyjności. Sygnały o niepokojących zjawiskach nadużywania zaufania klienta np. przez nieudolnych lub wręcz nieuczciwych organizatorów turystyki czy informacje o wykonywaniu funkcji przewodnika turystycznego przez osoby do tego źle przygotowane są bardzo szczegółowo analizowane i służą jeszcze skuteczniejszej ochronie konsumenta.

Ustawa o usługach turystycznych była podstawą do stworzenia standardów jakości usług turystycznych, które są powszechnie znane w Polsce i uznawane przez polskich przedsiębiorców oraz uznawane przez inne kraje a także ułatwiające obrót gospodarczy, w konsekwencji powodujących lepszą ochronę konsumenta i stanowiących o konkurencyjności usług turystycznych. Służy to rozwojowi gospodarki turystycznej oraz eliminowaniu zjawisk patologicznych, grożących interesom całej polskiej turystyki, takich jak nieuczciwość i nierzetelność usługodawców.

3.3. Wspieranie udziału Polski w międzynarodowych projektach związanych z wdrożeniem nowoczesnych technologii w turystyce.

Komitet Badań Naukowych (KBN), jako wykonawca zadania, kontynuował w roku 2003 dofinansowanie rozpoczętego w 2001 r. projektu pt. „Multimedialny system informacji przestrzennej dla wspomagania rozwoju obszarów wiejskich poprzez promowanie ekoturystyki”. Projekt prowadzony jest w ramach II Programu Tematycznego 5 Programu Ramowego Unii Europejskiej, a realizowany przez Instytut Geodezji i Kartografii. Jest to jedyny projekt z dziedziny turystyki realizowany w ramach Programów Ramowych Unii Europejskiej. Niskie zainteresowanie tą tematyką może wynikać z braku podmiotów zainteresowanych tworzeniem projektów badawczych w tej dziedzinie (powszechnie znany jest niski stopień nastawienia na innowacyjność wśród polskich firm usługowych) oraz z braku zainteresowania informacją o możliwościach wykorzystania instrumentów wspomagających rozwój także tej dziedziny.

W roku 2003 Komitet Badań Naukowych zakwalifikował do finansowania następujące projekty badawcze o tematyce dotyczącej turystyki:

- „Projekt badawczy rozwoju miejscowości w Karpatach Polskich położonych poza tradycyjnymi obszarami penetracji turystyczno - wypoczynkowej”,
- „Badanie użyteczności narzędzi i aplikacji zastosowanych w Numerycznej Mapie Turystycznej udostępnionej w Internecie”,
- „Małe i średnie przedsiębiorstwa na polskim rynku turystycznym”.

Ponadto, ze środków budżetu Nauki dofinansowana została działalność statutowa jednostek naukowych, których prace badawcze służą także wspieraniu działań na rzecz rozwoju turystyki. Niestety, próba szacunkowego określenia liczby jednostek naukowych prowadzących badania turystycznie oraz realizowanej w Polsce w tej dziedzinie tematyki i wysokości ponoszonych nakładów, byłaby obciążona zbyt wysokim stopniem błędów. Raporty roczne jednostek naukowych z wykonanych w roku 2003 zadań badawczych będą dostępne po 30 czerwca 2004 r.

3.4. Rozwój systemów informacji turystycznej.

W roku 2003 **Polska Organizacja Turystyczna (POT)**, jako realizator zadania, kontynuowała działania na rzecz zapewnienia funkcjonowania i rozwijania polskiego systemu informacji turystycznej. W ramach tych działań wykonano następujące zadania:

- zakończono przetarg i podpisano umowę z firmą Systemy Komputerowe Główna S. A. na wdrożenie internetowego serwisu informacji turystycznej i promocji Polski oraz rozpoczęto budowę tego serwisu. Podpisano umowy z administratorami regionalnymi na gromadzenie i aktualizację danych do serwisu. Przeszkolono ok. 350 osób,
- dokonano weryfikacji wykazu centrów informacji turystycznej w Polsce. Opracowano analizę istniejących centrów, przeprowadzono szkolenia z zakresu polskiego systemu informacji turystycznej, w których udział wzięło ponad 1000 osób,
- utrzymano strony POT na portalu internetowym w wersji polskiej i angielskiej. Strony uzupełniano, modyfikowano i aktualizowano,
- zorganizowano seminarium w Toruniu z okazji 40-lecia informacji turystycznej w Polsce. W czasie seminarium powołano Forum Informacji Turystycznej: nowy organ konsultacyjno – doradczy POT,
- udzielono konsultacji przedstawicielom regionów, dotyczących budowy i funkcjonowania systemu informacji turystycznej,

- przeprowadzono szkolenia z zakresu polskiego systemu informacji turystycznej z udziałem przedstawicieli granicznych placówek Polskiego Związku Motorowego,
- przeprowadzono rozmowy z przedstawicielami Polskiej Telefonii Cyfrowej (PTC), dotyczące prezentacji przydatnych dla turystów informacji za pomocą telefonu komórkowego i przystosowano materiały (kalendarz imprez kulturalnych, turystycznych i sportowych na 2004 r.) do formatu wymaganego przez PTC.

III. Nakłady poniesione na realizację zadań w roku 2003.

Podobnie jak w roku 2002 nakłady poniesione na realizację zadań uwzględniają nie tylko środki budżetowe lecz także wykazane zarówno przez resorty jak też urzędy marszałkowskie i urzędy wojewódzkie nakłady pozabudżetowe (środki programu Phare, fundusze unijne, środki sponsorów i inne). Fakt ten odnotowano pod tabelą pod nazwą „Nakłady poniesione w 2003r. na realizację zadań wynikających z *Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006*”

Na realizację *”Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006”* są wydatkowane nie tylko dodatkowe środki planowane dla potrzeb tego programu, lecz także środki budżetowe czy też pozabudżetowe planowane w danych resortach czy urzędach, a przyczyniające się do realizacji rozwoju turystycznego regionu, gminy, miasta itp.

Wydatki poniesione na realizację zadań wynikających z *„Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki...”* w roku 2003 wyniosły 480,572 tys. zł i są wyższe od poniesionych w 2002 roku o 14 %, a w porównaniu do roku 2001 o 37 %, ale stanowią 22,52 % wydatków planowanych na lata 2003–2006. Oznacza to, iż zgodnie z planem finansowym *„Rządowego programu...”* w roku 2003 wydatkowano z różnych źródeł, nie tylko z budżetu, blisko 23 % środków na rozwój gospodarki turystycznej. Struktura wydatków poniesionych przez poszczególnych realizatorów programu przedstawia się następująco:

- ogółem - 100%
- wydatki poniesione przez administrację rządową, naczelną i centralną - 78%
- wydatki poniesione przez urzędy marszałkowskie - 20%
- wydatki poniesione przez urzędy wojewódzkie - 2%

W nakładach poniesionych na realizację programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006 wyodrębniono trzy grupy zadań:

- wzrost nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego,
- wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym,
- rozwój nowoczesnych technologii, badań i narzędzi badawczych. Struktura (procentowy udział głównych grup wydatków) w wydatkach planowanych i poniesionych w poszczególnych latach przedstawia się następująco:

Rodzaj wydatków	Plan na lata 2003 - 2006	Wykonanie 2001r.	Wykonanie 2002r.	Wykonanie 2003 r.
Ogółem	100%	100%	100%	100%
Nakłady na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego	87%	82%	91%	92%
Nakłady na wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym	12%	18%	8%	7%
Nakłady na rozwój nowoczesnych technologii badań i narzędzi wspierających zarządzanie.	1%	-	1%	1%

Realizacja finansowa zadań w 2003 r przedstawiona została w odrębnej tabeli pn. Nakłady poniesione w roku 2003 na realizację zadań wynikających z „Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006”.

Wskaźnik procentowy zaangażowania środków dla realizacji w/w trzech głównych zadań wskazuje na największe zaangażowanie środków dla realizacji zadania dotyczącego rozwoju nowoczesnych technologii badań i narzędzi wspierających zarządzanie – 39%, a najmniejszy dla zadań dotyczących wzrostu konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym – 12,8%.

W nakładach poniesionych w 2003 r. na zadania w zakresie inwestycji infrastrukturalnych i rozwój produktu turystycznego 68% tych wydatków stanowią wydatki poniesione na wsparcie rozwoju obiektów sportowych, wykorzystywanych również przez turystów i mieszkańców miejscowości turystycznych. Natomiast w nakładach poniesionych na wzrost konkurencyjności polskiej oferty turystycznej na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym 92% stanowią nakłady na realizację promocji. W grupie wydatków poniesionych na rozwój nowoczesnych technologii badań i narzędzi wspierających zarządzanie 59% stanowią wydatki poniesione na monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług turystycznych w województwach.

W grupie wydatków ponoszonych na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego niektóre zadania pozostają nadal w trakcie realizacji lub też nie są wykazywane żadne środki na ich realizację np. uruchomienie systemu wsparcia inwestycji służących turystyce. W tej grupie wydatków zadania dot. realizacji przedsięwzięć określonych w strategiach wojewódzkich i lokalnych stanowi 2,2% wydatków planowanych na lata 2003-2006. Warto też podkreślić fakt, iż w tej grupie zadań zaangażowano środki na uwzględnienie w pracach resortów aspektu atrakcyjności turystycznej gmin uzdrowskich i uzdrowisk w celu rozwijania funkcji turystyczno-wypoczynkowych, pomimo nie planowania wydatków na ten cel.

Nakłady ponoszone na wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym wykonane w stosunku do planu w 12,8% (pożądana realizacja ok. 25%) wykazują najmniejszą dynamikę. W tej grupie wydatków blisko 91% ogółem wydatków planowane jest na realizację promocji turystyki na rynku międzynarodowym i rynku krajowym, natomiast realizacja wynosi 13%. Są to środki przeznaczone na promocję turystyki dla Polskiej Organizacji Turystycznej. Zadania promocyjne polegające na udziale w targach przedsiębiorców z poszczególnych województw zostały wykazane w grupie zadań dotyczących wydatków poniesionych na realizację przedsięwzięć określonych w strategiach wojewódzkich i lokalnych. W przyszłości konieczne wydaje się wyeksponowanie wielkości środków przeznaczonych na budowanie strategii lokalnych i regionalnych w odróżnieniu od promocji regionów i ich funkcji turystycznych.

W wydatkach przeznaczonych na rozwój nowoczesnych technologii badań i narzędzi wspierających zarządzanie dynamikę wzrostu wykazują wydatki przeznaczone na monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług turystycznych w województwach natomiast brak jest zaangażowania środków na rozwój systemów informacji turystycznej.

Wydatki wykazane w tabeli „Źródła finansowania zadań Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006” w mln zł. wykazano, iż środki na wsparcie inwestycji w turystyce wykorzystano tylko w 10% z uwagi na to, iż większość tych wniosków złożonych przez przedsiębiorców nie spełniała wymogów procedur aplikowania o środki, a także uzyskania rekomendacji do wsparcia wniosków. Ponadto, jak wykazano w ww. tabeli, środki na programy wsparcia rozwoju regionalnego wykorzystane zostały jedynie w 7 %, z uwagi

bądź na brak zainteresowania turystycznych organizacji lokalnych i regionalnych, bądź małego zainteresowania tych organizacji w aplikowaniu o środki.

W stosunku do planowanych nakładów, które miały być poniesione w latach 2003–2006 wydatkowano 22,52% planowanej kwoty przy pożądanej 25%.

Wykorzystanie w 22,5 % środków na wsparcie rozwoju turystyki w roku 2003 należy uznać za zadowalające, tym bardziej, iż jest to jeden rok realizacji planowanych wydatków na lata 2003-2006.

Warto także zwrócić uwagę na fakt, iż w przedstawianym w planie finansowym realizacji zadania uwzględniane są także inne środki niż tylko środki budżetowe. Wielkość i znaczenie wydatkowanych środków budżetowych stale maleje z uwagi na brak możliwości państwa na zwiększenie środków społecznych-budżetowych na wsparcie wszystkich rodzajów działalności państwowej, a wielkość środków pozabudżetowych stale rośnie. Należy się spodziewać, iż w latach 2004-2006 znacznie wzrośnie udział funduszy unijnych oraz innych, wynikających z realizacji programów unijnych.

Nakłady poniesione w 2003 r na realizację zadań wynikających z „Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006”

L.p.	Zadanie	Nakłady w mln zł.	Wykonanie w roku 2003	Wskaźnik w %	Realizatorzy		
		Plan na lata 2003-2006	w mln zł. **	Plan 2003-2006 /wykon. 2003	Administracja rządowa naczelną i centralną	Urzędy Marszałk.	Urzędy Wojew.
1.	Wzrost nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego	1853,25	440,46	23,8	339,04	94,52	6,90
	1.1. Rozwój turystyki w strategiach władz lokalnych – wsparcie regionów o szczególnych predyspozycjach dla rozwoju oferty turystycznej.	1,6	19,50	1218,7	-	19,50	-
	1.2. Realizacja przedsięwzięć określonych w strategiach wojewódzkich i lokalnych.	1747,5	38,50	2,2	0,13	38,37	-
	1.3. Rozwój infrastruktury turystycznej dla obszarów chronionych.	10,20	28,36	278,0	8,70	12,76	6,90
	1.3.1. Realizacja działań na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej w parkach narodowych i w leśnych kompleksach promocyjnych w zakresie działalności statutowej i projektów pomocowych.	10,00	8,21	82,1	8,21	-	-

	1.3.2. Opracowanie systemu ułatwień i wzorcowych rozwiązań dla rozwoju proekologicznej infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych i ich otulin.	0,20	20,15	10075,0	0,49	12,76	6,90
	1.4. Uwzględnienie zadań związanych z przystosowaniem zabytków dla potrzeb turystyki w działaniach podejmowanych przez ministra Kultury i Służbę Ochrony Zabytków.	2,4	-	-	-	-	-
	1.5. Realizacja przedsięwzięć mających na celu promocję obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego.	10,00	0,58	-	0,58	-	-
	1.6. Uwzględnienie w strategii rozwoju infrastruktury transportowej, poprawy dostępności obszarów i miejscowości o szczególnym znaczeniu dla rozwoju turystyki.	0,05	23,89	477,8	-	23,89	-
	1.6.1. Opracowanie programu dostosowania infrastruktury transportowej dla turystyki.	0,05	23,89	477,8	-	23,89	-
	1.6.2. Opracowanie programu rozwoju żeglugi morskiej dla turystyki.	-	-	-	-	-	-

	1.7. Uwzględnienie w pracach resortów aspektu atrakcyjności turystycznej gmin uzdrowiskowych i uzdrowisk w celu rozwijania funkcji turystyczno – wypoczynkowych.	-	26,97	-	26,97	-	-
	1.8. Rozszerzenie i skoordynowanie działań wspierających rozbudowę bazy turystycznej, rekreacyjnej i gastronomicznej oraz przetwórstwa żywności i innych usług pozanoclegowych dla turystów, zwiększających dochody ludności wiejskiej, wprowadzenie nowych zadań do programów restrukturyzacji i modernizacji wsi.	24,0	2,56	10,6	2,56	-	-
	1.9. Uwzględnienie wsparcia dla rozwoju obiektów sportowych wykorzystywanych również przez turystów i mieszkańców miejscowości turystycznych (ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wykorzystywanych przez dzieci, młodzież i osoby niepełnosprawne) .	42,5	298,48	702,2	298,48	-	-
	1.10. Uruchomienie systemu wspierania inwestycji <i>zgodnie z ustawą z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji</i> (Dz.U. Nr 41,poz.363).	15,0	1,62	10,8	1,62	-	-
2.	Wzrost konkurencyjności polskiej oferty na rynkach międzynarodowych i rynku krajowym	265,0	33,96	12,8	33,96	-	-

2.1. Przegląd aktów prawnych i ich nowelizacja, nowelizacja ustawy o usługach turystycznych i aktów wykonawczych.	0,5	-	-	-	-	-
2.2. Wykorzystanie mechanizmów finansowych zawartych w <i>Strategii finansów publicznych i rozwoju gospodarczego, Polska 2000-2010</i> do wspierania rozwoju turystyki.	-	-	-	-	-	-
2.3. Wzmocnienie sektora usług turystycznych w ramach programów rządowych (wspieranie przedsiębiorczości, wspieranie MSP, promocja na rynkach zagranicznych itp.).	20,0	0,17	0,9	0,17	-	-
2.3.a. Wzmocnienie pozycji konsumenta usług turystycznych w szczególności w aspekcie pełnej informacji nt. towarów i usług turystycznych oraz warunków zawierania transakcji.	-	0,27	-	0,27	-	-
2.4. Wsparcie dla kształcenia i doskonalenia kadr turystycznych, w szczególności dla wypoczynku dzieci i młodzieży, monitorowanie programów i efektów kształcenia.	2,5	1,22	48,8	1,22	-	-
2.5. Koordynacja i pomoc w opracowaniu programów poprawy bezpieczeństwa z uwzględnieniem bezpieczeństwa turystów, w tym młodzieży i turystów zagranicznych.	-	1,05	-	1,05	-	-

	2.6. Opracowanie i wdrożenie programu ułatwień w zakresie obsługi turystów i organizatorów przyjazdów do Polski.	-	-	-	-	-	-
	2.7. Monitorowanie sytuacji na międzynarodowym rynku turystycznym.	2,0	-	-	-	-	-
	2.8. Realizacja strategii promocji turystyki na rynku międzynarodowym i krajowym.	240,0	31,25	13	31,25	-	-
3.	Rozwój nowoczesnych technologii, badań i narzędzi wspierających zarządzanie.	15,8	6,15	38,92	2,50	3,65	-
	3.1. Prowadzenie badań statystycznych turystyki, doskonalenie narzędzi badawczych.	4,4	2,29	52,04	2,29	-	-
	3.2. Monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług turystycznych w województwach.	3,2	3,65	114,0		-	3,65
	3.3. Wspieranie udziału Polski w międzynarodowych projektach związanych z wdrożeniem nowoczesnych technologii w turystyce.	2,4	0,21	8,8	0,21	-	-
	3.4. Rozwój systemów informacji turystycznej.	5,8	-	-	-	-	-
	Razem	2134,05	480,57	22,52	375,50	94,52	10,55

**** - nakłady poniesione w roku 2003 obejmują nie tylko wydatki poniesione z budżetu państwa przez resorty, urzędy centralne, urzędy marszałkowskie i urzędy wojewódzkie lecz także inne fundusze wykorzystane celem rozwoju gospodarki turystycznej danego regionu np. fundusze unijne, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska, wpłaty sponsorów prywatnych i inne.**

Źródła finansowania zadań „Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006” w mln zł.

L.p.	Źródła finansowania	Plan 2003- 2006	Wykonanie 2003 r.	Wskaźnik % wyk.
1.	Ministerstwo Gospodarki	2036,9	170,77	8
	1.1. Środki POT	240,0	31,10	13
	1.2. Programy nadzorowane przez MG	20,0	8,21	41
	1.3. Programy wsparcia sektora turystyki, badania.	8,5	2,29	27
	1.4. Środki na wsparcie inwestycji w turystyce	15,0	1,62	10
	1.5. Monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług.	3,4	3,65	107
	1.6. Programy wsparcia rozwoju regionalnego	1750,0	123,89	7
2.	Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu	42,5	297,95	701
3.	Ministerstwo Kultury	12,4	0,58	5
4.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	24,0	2,56	11
5.	Ministerstwo Środowiska, fundusze ekologiczne	10,0	8,20	82
6.	Ministerstwo Infrastruktury (jednostki gospodarki morskiej)	0,05	0,00	0
7..	Komitet Badań Naukowych	2,40	0,51	21
8.	Jednostki samorządu terytorialnego dla ROT	5,80	0,00	0
	RAZEM	2134,05	480,57	23

IV. Podstawowe mierniki realizacji celów strategii

Zgodnie z zapisem w punkcie 8 „Strategii...” pt. *Monitorowanie realizacji zadań* (po weryfikacji)*, podstawowym miernikiem realizacji celów „Strategii...” jest utrzymanie na poziomie prognoz przedstawionych w tabeli wskaźników charakteryzujących gospodarkę turystyczną. W roku 2003 wskaźniki te kształtowały się następująco:

Wskaźniki charakteryzujące gospodarkę turystyczną w roku 2003

Lp.	Wskaźniki	Jednostka miary	2003r.	
			Prognoza wg zmodyfikowanego przez Radę Ministrów dokumentu rządowego z dnia 10 września 2002 r.	Realizacja na podstawie badań
1.	Udział gospodarki turystycznej w tworzeniu PKB	%	4,4	4,6*
2.	Uczestnictwo mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych	%	59	54
	a) wyjazdach minimum z jednym noclegiem	%	36	31
	b) wyjazdach urlopowo-wakacyjnych (min. pięciodniowych)	%	33	32
3.	Liczba krajowych podróży turystycznych mieszkańców Polski	mln	58,2	48,4
4.	Liczba zagranicznych turystycznych podróży mieszkańców Polski	mln	8,5	7,2
5.	Oszacowanie wydatków mieszkańców Polski na krajowe wyjazdy turystyczne	mld zł	16,4	21,7*
6.	Liczba cudzoziemców przyjeżdżających do Polski	mln	50,5	52,1
7.	Liczba turystów zagranicznych przyjeżdżających do Polski	mln	13,4	13,7
8.	Oszacowanie wydatków cudzoziemców w Polsce	mld USD	4,1	4,1
9.	Oszacowanie wydatków turystów zagranicznych w Polsce	mld USD	2,6	2,7

Źródło: *Oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki*

* łącznie z wydatkami dzieci

Z danych zawartych w tabeli wynika, iż w roku 2003:

- Nastąpił niewielki wzrost udziału gospodarki turystycznej w tworzeniu PKB w stosunku do prognoz zawartych w „Strategii ...” i wyniósł 4,6%¹. Niewielkie

¹ Należy jednak pamiętać, że prognoza nie uwzględniała wydatków na turystykę dzieci i ich wpływu na tworzenie PKB.

zwiększenie się udziału gospodarki turystycznej jest m.in. spowodowane faktem znacznego realnego wzrostu ogólnego PKB,

- Odnotowano spadek uczestnictwa mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych. Większy spadek dotyczył uczestnictwa Polaków w wyjazdach krótkookresowych (o 5 pkt procentowych) i mniejszy, o 1 pkt procentowy, w wyjazdach długookresowych.
- Polacy wzięli udział w 48,4 mln krajowych podróży turystycznych. W stosunku do prognoz nastąpił spadek łącznej liczby krajowych podróży turystycznych o 16,8%.
- Polacy wzięli udział w 7,2 mln turystycznych podróży za granicę, czyli podróży połączonych co najmniej z jednym noclegiem poza granicami kraju (spadek o 15,3% w stosunku do prognozy).
- Według szacunków Instytutu Turystyki, wielkość wydatków mieszkańców Polski na krajowe wyjazdy turystyczne wzrosła w stosunku do prognozy o 32,3% i wyniosła 21,7 mld zł.²
- Odnotowano 52,1 mln przekroczeń granic Polski przez cudzoziemców, tj. o 3,2% więcej niż przewidywano.
- Według szacunków Instytutu Turystyki, do Polski przyjechało łącznie 13,7 milionów turystów zagranicznych, tj. o 2,2% więcej niż prognozowano.
- Łączne przychody dewizowe z tytułu przyjazdów cudzoziemców do Polski wyniosły 4,1 mld USD, tj. utrzymały się na poziomie określonym w prognozach (zostały oszacowane na podstawie wydatków turystów i odwiedzających jednodniowych uzyskanych z badań granicznych Instytutu Turystyki oraz szacunków NBP, przygotowywanych do bilansu płatniczego, sporządzanego na bazie płatności).
- Nastąpił wzrost udziału przychodów od turystów zagranicznych w łącznej sumie przychodów dewizowych z 63,4% (według prognozy) do 65,9% (według wyników badań w roku 2003), co jest zjawiskiem zdecydowanie pozytywnym.

Należy też zauważyć pewne zjawiska, jakie miały miejsce w roku 2003 w gospodarce turystycznej Polski:

- Spadki wskaźników charakteryzujących gospodarkę turystyczną w roku 2003 dotyczyły głównie turystyki krajowej i wyjazdowej mieszkańców Polski.
- W wypadku turystyki przyjazdowej nastąpił nieznaczny wzrost wskaźników w stosunku do prognoz określonych w „Strategii ...”, co w efekcie końcowym umożliwiło uzyskanie niewielkiego wzrostu udziału gospodarki turystycznej w tworzeniu PKB oraz utrzymanie łącznych przychodów dewizowych na poziomie określonym w „Strategii ...”.
- Spadek liczby zagranicznych wyjazdów turystycznych Polaków wynikał głównie ze spadku uczestnictwa: mniej osób wyjechało za granicę, ale uczestnicy takich wyjazdów wyjeżdżali częściej: średnia liczba podróży zagranicznych w roku 2003 wyniosła 1,9 na osobę (wobec 1,7 w 2002 r.).
- Polscy turyści najczęściej odwiedzali: Niemcy, Włochy, Czechy, Słowację i Austrię,
- Październik, pierwszy miesiąc obowiązywania wiz na Wschodzie, przyniósł znaczne ograniczenie ruchu przyjazdowego do Polski. Wydaje się, że efekt wprowadzenia wiz może być jednak nieco mniejszy niż się obawiano.
- Istotny wzrost liczby przyjazdów zanotowano z następujących krajów: Słowacji, Węgier, Danii, Hiszpanii, Irlandii, Rumunii, Kanady, Włoch, Korei Płd., Portugalii i Słowenii.
- Najbardziej zmalała liczba przyjazdów z: Belgii, Holandii, Ukrainy, Rosji, Francji i Białorusi.

² Uwaga taka sama jak w przypadku udziału gospodarki turystycznej w tworzeniu PKB.

- Z obiektów noclegowych typu hotelowego skorzystało ogółem 50% turystów, a w lecie – 55% (znacznym wzrost w porównaniu z 2002 r.). Należy odnotować znaczny, dużo wyższy niż w roku 2002, odsetek turystów z Rosji, Białorusi i Ukrainy, którzy korzystali z hoteli lub moteli.
- Rozmieszczenie terytorialne turystyki przyjazdowej do Polski już od dłuższego czasu nie podlega istotnym zmianom. W roku 2003 do najczęściej odwiedzanych województw należały: mazowieckie (23% wizyt), wielkopolskie, lubelskie i małopolskie (po 8 - 10%), podlaskie, dolnośląskie, łódzkie i warmińsko-mazurskie (po 6 - 7%).
- Czołówkę miast, goszczących zagranicznych turystów stanowiły: Warszawa, Kraków, Poznań i Łódź.

Podsumowując wyniki osiągnięte w roku 2003 należy stwierdzić, co następuje :

- W świetle mierników oceny realizacji „Strategii...” należy zdecydowanie nasilić działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych i wzrostu krajowych podróży turystycznych. Aczkolwiek wydatki na krajowe wyjazdy turystyczne znacznie wzrosły (o 32,2% w stosunku do prognozy), to wynik ten nie może być w pełni zadowalający z uwagi na fakt, że został osiągnięty przy mniejszym uczestnictwie Polaków w wypoczynku.
- W tej sytuacji pierwszoplanowym zadaniem staje się więc rozwój turystyki krajowej, zwłaszcza w tańszych i ogólnie dostępnych formach. Nie bez znaczenia jest też potrzeba nasilenia działań promocyjnych, adresowanych do wybranych segmentów rynku turystycznego, co oznacza w konsekwencji odpowiedni wzrost na ten cel środków finansowych.

W kolejnym roku realizacji „Strategii...”, a więc w roku 2004, turystyka polska znalazła się w szczególnym okresie, dotyczącym jej przyszłości. Rozpoczął się cykl przygotowań do opracowania programów strategicznych na lata 2007-2013, które zadecydują o dalszych możliwościach rozwojowych całej turystyki („Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013”, „Strategia rozwoju turystyki na lata 2007-2013” oraz szereg strategii sektorowych, komplementarnych dla turystyki). Zakłada się, że zapisy dotyczące turystyki będą zorientowane na przyspieszenie jej rozwoju i uzyskanie przez nią trwałej zdolności konkurencyjnej na rynkach międzynarodowych.

W trakcie prac przygotowawczych do umiejscowienia turystyki w „Narodowym Planie Rozwoju na lata 2007-2013” przeprowadzono w środowisku turystycznym liczne konsultacje „Założeń strategii rozwoju turystyki na lata 2007-2013”. W ramach dyskusji nad propozycjami rozwiązań przyszłościowych, odnoszono się także do „Strategii rozwoju turystyki w latach 2001-2006” i oceny jej realizacji. Z dyskusji wynikało, iż w latach, które pozostały do zakończenia realizacji obecnej strategii, a przed rozpoczęciem następnej, a więc w latach 2005-2006, należy skoncentrować wysiłki przede wszystkim na uwzględnieniu turystyki w strategiach władz lokalnych - wsparciu regionów o szczególnych predyspozycjach dla rozwoju oferty turystycznej, a także na realizacji przedsięwzięć określonych w strategiach wojewódzkich i lokalnych. Podkreślano również ogromne znaczenie jakości kadr w sektorze usług turystycznych, a w konsekwencji na potrzebę wsparcia dla kształcenia i doskonalenia kadr turystycznych oraz monitorowania programów i efektów kształcenia. Ministerstwo Gospodarki i Pracy uznając te zadania za szczególnie istotne dla dalszego rozwoju turystyki,

traktować je będzie jako priorytetowe wśród zadań, jakie realizować będzie w latach 2005-2006 w ramach obecnej „Strategii... Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki...”.

Warto też podkreślić, iż w wyniku konsultacji społecznych „Założeń strategii rozwoju turystyki na lata 2007-2013” przyjęto wstępnie następujące wyzwania dla dalszego rozwoju polskiej turystyki :

Misja polskiej turystyki na lata 2007-2013:

„Polska będzie kierunkiem atrakcyjnym turystycznie dla turystów krajowych i zagranicznych, ze skutecznie funkcjonującym przemysłem turystycznym oraz nowoczesnymi, konkurencyjnymi i wysokiej jakości produktami i usługami turystycznymi. Turystyka będzie narzędziem społeczno-gospodarczego rozwoju kraju i regionów”.

Cel nadrzędny:

„Trwały i zrównoważony rozwój turystyki w regionach, prowadzący do wzrostu ich konkurencyjności przy wzrastającym udziale gospodarki turystycznej w PKB i zwiększającym się zatrudnieniu”.

Określono pięć obszarów strategicznych rozwoju polskiej turystyki, a mianowicie: produkt, zasoby ludzkie, wsparcie marketingowe, przestrzeń turystyczna, wsparcie instytucjonalne.